

Sammankopplingen mellan genustänk och fysisk aktivitet på ett daghem

En kvalitativ studie

Jasmine Westerlund

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Idrott och hälsopromotion
Identifikationsnummer:	
Författare:	Jasmine Westerlund
Arbetets namn:	Sammankopplingen mellan genustänk och fysisk aktivitet på ett daghem – en kvalitativ studie
Handledare (Arcada):	Riitta Vienola
Uppdragsgivare:	Folkhälsan
Sammandrag: Orättvisa mellan könen är ett problem som diskuteras mycket idag. Hur vi bemöter barn påverkar mycket hur de kommer att bli samt vilka möjligheter barnet anser sig ha. Detta arbete gjordes i samarbete med Folkhälsan och handlar om kopplingen mellan fysisk aktivitet och jämställdhet på ett av deras hälsofrämjande daghem; daghemmet Kastanjen i Åbo. Metoderna för arbetet var kvalitativa och innehöll både observationer och en intervju. Främst granskas och redogörs uppfyllandet av genustänket inom den fysiska aktiviteten. Syftet med arbetet är att få mer förståelse gällande daghemmets verksamhet och hur genustänket uppfylls i praktiken. Målen med arbetet är att andra daghem kan dra nytta av examensarbetets resultat samt att daghemmet Kastanjen skall få bekräftelse om de uppfyller sitt uppsatta mål kring jämställdhet. Forskningsfrågorna var: 1. Hur lever det allmänna genustänket i daghemmets vardag och fungerar det enligt målsättningen? 2. Hur syns kopplingen mellan fysisk aktivitet och jämställdhet på daghemmet? Slutsatsen blev att daghemmet uppfyllde sina uppsatta jämställdhetsmål samt att de kunde leva upp till jämställdhetsidealet. Observationerna klargjorde att personalen följde genustänket både när det kom till utövandet av fysisk aktivitet och annan verksamhet. Resultaten från intervjun stämde överens med observationsresultaten, d.v.s. genustänket lever med i daghemmets vardag smidigt och personalen är medveten om att detta uppfylls. I diskussionsdelen tas det upp om två observationstillfällen och en intervju var tillräckligt för att kunna dra dessa slutsatser. Det skulle såklart också ha vara väldigt intressant att observera två olika daghem (ett med genustänk och ett utan det) och sedan jämföra resultaten med varandra. Detta skulle ha krävt mer tid och en möjlighet att arbeta med ett annat daghem.	
Nyckelord:	Folkhälsan, genustänk, jämställdhet, fysisk aktivitet, daghem, barn
Sidantal:	60
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	23.11.2016

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Sports and health promotion
Identification number:	
Author:	Jasmine Westerlund
Title:	The link between gender thinking and physical activity in a kindergarten - a qualitative study
Supervisor (Arcada):	Riitta Vienola
Commissioned by:	Folkhälsan
Abstract: Injustice between sexes is a problem that is much discussed today. How we treat children influences much on how they will be and what opportunities the child considers itself to have. This work was done in collaboration with Folkhälsan, focusing on the link between physical activity and gender thinking in one of their health promotion kindergarten named Kastanjen in Turku. The methods of the work was qualitative and included both observations and an interview. The aim was to gain more understanding of the day-care business and how gender thinking met in practice. The focus was mostly on situations where physical activity took place. The objective of this work is that other kindergartens could benefit from the results of this thesis and that kindergarten Kastanjen would get a confirmation if it meets its goals on gender equality. The research questions were: 1. How does the overall gender thinking live every day in the kindergarten and does it work according to the plan? 2. How does the link between physical activity and equality appear in the kindergarten? The results indicate that there were almost no signs of inequality in the kindergartens activities. The observations from different situations showed that the gender thinking held in all situations, even when they practiced physical activity, and when they did not. The results of the interview also took up with the observation results. The gender thinking lives smoothly inside the kindergartens daily activities and the staff are aware about this. The discussion section takes up whether two observing sessions and one interview were enough to make these conclusions. Of course, it would also have been very interesting to observe two different kindergartens (one with gender thinking and one without it) and compare the results with each other. That would have taken more time and an opportunity to work with another kindergarten.	
Keywords:	Folkhälsan, gender thinking, equality, physical activity, kindergarten, children
Number of pages:	60
Language:	Swedish
Date of acceptance:	23.11.2016

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Liikunta ja terveyden edistäminen
Tunnistenumero:	
Tekijä:	Jasmine Westerlund
Työn nimi:	Tasa-arvoajattelun ja fyysisen aktiivisuuden yhteen liittäminen päiväkodissa – laadullinen tutkimus
Työn ohjaaja (Arcada):	Riitta Vienola
Toimeksiantaja:	Folkhälsan
Tiivistelmä: Epäoikeudenmukaisuus sukupuolten välillä on ongelma, josta keskustellaan nykyään paljon. Se miten me kohtelemme lapsia vaikuttaa siihen, mitä heistä tulee ja mitä mahdollisuuksia heillä tulee olemaan. Tämä lopputyö tehtiin yhteistyössä Folkhälsanin Kastanjen päiväkodin kanssa ja se tutkii miten liikunta ja sukupuolten tasa-arvoajattelu toimii ja toteutuu. Kastanjen on yksi Folkhälsanin terveyttä edistävästä päiväkodeista Turussa. Menetelmät olivat laadullisia ja sisälsivät sekä havainnoiteja että haastattelun. Työn tavoitteena oli saada lisää ymmärrystä päiväkodin toiminnasta ja miten sukupuolten tasa-arvoajattelu näyttäytyy ja toteutuu käytännössä. Pääosin tarkasteltiin sukupuolten tasa-arvoajattelun ilmenemistä fyysisten aktiviteettien yhteydessä. Tavoitteet olivat, että muutkin päiväkodit voisivat hyötyä tutkielman tuloksista. Samalla tarkasteltu päiväkotia saisi vahvistuksen siitä, jos se on saavuttanut tavoitteensa sukupuolten tasa-arvoajattelussa myös liikunnassa. Tutkimuskysymykset olivat: 1. Miten yleinen tasa-arvoajattelu näkyy päiväkodin toiminnassa ja toimiiko se suunnitelman mukaisesti? 2. Miten liikunnan ja tasa-arvon yhteys näkyy päiväkodissa? Lopputuloksena oli, että päiväkotia on onnistunut hyvin tasa-arvon toteuttamisessa. Havainnot eri tilanteista osoittivat tasa-arvoisen ajattelutavan olevan mukana liikuntaa harjoitettaessa sekä muussa toiminnassa. Myös tulokset haastattelusta vahvistivat havainnointituloksia. Haastattelussa tuli esille tasa-arvoajattelun elävän sulavasti päiväkodin arjen sisällä ja henkilökunta oli tietoinen tästä. Keskusteluosiossa tulevat esiin ajatukset siitä, riittivätkö kaksi tarkkailutilaisuutta ja yksi haastattelu tekemään nämä johtopäätökset. Olisi tietenkin ollut mielenkiintoista tarkkailla kahta eri päiväkotia (toinen tasa-arvoajattelulla ja toinen ilman sitä) ja vertailla tuloksia keskenään. Tämä olisi vaatinut enemmän aikaa ja mahdollisuutta työskennellä myös toisessa päiväkodissa.	
Avainsanat:	Folkhälsan, tasa-arvo ajattelu, tasa-arvo, fyysinen aktiivisuus, päiväkotia, lapset
Sivumäärä:	60
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	23.11.2016

INNEHÅLL:

1 INLEDNING	6
2 BEGREPP	8
3 BESTÄLLAREN FOLKHÄLSAN	9
3.1 Hälsöfrämjande daghem	10
3.2 Daghemmet Kastanjen	11
3.3 Ett jämställt dagis – projektet.....	11
4 BAKGRUND	12
4.1 Könets inverkan på barn idag	12
4.2 Genusforskning	13
4.3 Jämställdhet och genuspedagogik.....	14
4.4 Kompensatorisk pedagogik och normkritisk pedagogik	15
4.5 Problematisering av kön	15
4.6 Daghem och jämställdhet	17
4.7 Problematik kring jämställdhetsarbete	19
4.8 På daghem bemöts könen på olika sätt	20
4.9 Fysisk aktivitet för småbarn	21
4.10 Fysisk aktivitet kopplat till genus	22
4.11 Konkretisering av hur det kan se ut om genustänk saknas	23
5 SYFTE	26
5.1 Forskningsfrågor	26
6 METODIK	27
6.1 En modell på uppsatsarbete.....	27
6.2 Kvalitativ forskning	29
6.2.1 Tillförlitlighet.....	30
6.3 Observation och intervju	31
6.4 Processbeskrivning av observationerna och intervjun	32
7 ETISKA ÖVERVÄGANDEN	33

8 RESULTAT	34
8.1 Daghemmets vardag ur ett genusperspektiv	34
8.2 Kopplingen mellan fysisk aktivitet och jämställdhet på daghemmet	36
9 DISKUSSION	39
9.1 Resultat-diskussion	39
9.2 Metoddiskussion	40
9.3 Slutord	43
KÄLLOR	44

BILAGOR

BILAGA 1 Folkhälsan: De olika byggstenarna

BILAGA 2 Observationsupplägg

BILAGA 3. Följebrev till föräldrarna

BILAGA 4 Observationsresultaten i detalj

BILAGA 5 Intervjufrågorna och svaren

FIGURER

FIGUR 1 Exempel på arbetsmodell för uppsatsarbete (s. 28)

1 INLEDNING

Alla barn har möjlighet till fysisk aktivitet på lika villkor. Vuxna påverkar dock mycket på barnens möjligheter till fysisk aktivitet med sitt bemötande och hur de kommunicerar. Detta händer oftast p.g.a. att det existerar olika normer i vårt samhälle. Detta arbete har ett samhällsperspektiv med tanken att om båda könen skulle bli lika bemötta i alla faser och situationer i livet, skulle t.ex. glastaksfenomenet så småningom försvinna. Fenomenet handlar om att kvinnor inte har samma möjligheter att nå de högsta positionerna inom sin bransch.

Idag jobbas det i samhället mycket kring jämställdhet och småbarnsfostran. Utbildningsstyrelsen i Finland kommer bl.a. att fatta nya beslut gällande daghemsverksamhetens grunder i enlighet med de kriterier som trädde i kraft 1.8.2015. Målet är att den nationella planen för grunderna i småbarnsfostran skall vara färdig i slutet av oktober 2016. De nya kriterierna för småbarnsfostran kommer att träda i kraft 1.8.2017. (Utbildningsstyrelsen 2016)

I utkastet till kriterier för småbarnsfostran år 2016 kommer det bl.a. fram att jämlikhet och jämställdhet skall främjas i all verksamhet. Barnet måste känna att hen hörs och syns. Barnen och dess vårdnadshavare skall delta i planeringen, genomförandet och utvärderingen av aktiviteter för att stärka integrationen. Alla medlemmar är en viktig del i fostringsarbetet. Jämlikhet betyder dock inte att alla är identiska. Det är viktigt att jämlikhet- och jämställdhetsfrågor diskuteras i arbetslaget eftersom småbarnsfostran är ett genusmedvetet arbete. Sättet hur man talar och bemöter barnen i enlighet med stereotypa könsnormer överförs ofta till barnen. Personalen skall uppmuntra barnen att göra beslut utan att faktorer som kön, andra förebilder, förväntningar eller begränsningar påverkar dem. Genom en positiv uppmuntran stödjer man utvecklingen av barnens egen identitet och självkänsla. (Utbildningsstyrelsen 2016 s. 22) Med tanke på att det nu händer mycket i lagstiftningen kring småbarnsfostran (2016) blev detta arbete ännu mer aktuellt.

Detta examensarbets beställare är Folkhälsan och ett av dess hälsofrämjande daghem; daghemmet Kastanjen i Åbo. Där har man redan arbetat flitigt med jämställdhetsfrågor i flera år. Under den tid detta arbete utfördes höll daghemmet på att implementera mer fysisk aktivitet i sin verksamhet. Den fysiska aktiviteten skulle också kopplas ihop med genus- och jämställdhetstänket som redan fanns på daghemmet. Min uppgift var att under en tidsperiod i samband med denna process ta reda på hur och på vilket sätt daghemmet kopplar ihop genustänk och fysisk aktivitet. Dessutom ville jag se hur det allmänna genustänket lever i daghemmets vardag.

Processen började med att jag bekantade mig med projektet ”Ett jämställt dagis” samt daghemmets verksamhetsplan kring implementeringen av fysisk aktivitet. På daghemmet Kastanjen utgår man ifrån att könsnormerna påverkar och att samhället formar barnen så att de inte kan välja helt fritt. Barn får mycket yttre information och stimulus från omvärlden och alla vuxna kan säkert undvika att leda in barn på vissa spår p.g.a. könet. Min motivering till att undersöka detta ämne är att jag tycker det är ytterst viktigt att alla barn skall ha samma möjligheter till t.ex. en sportgren utan att hamna uppleva att den grenen anses *flickig* eller *pojkgig*. Alla skall enligt mig få samma utrymme och chans att utöva fysisk aktivitet oavsett vilket kön man har.

Jag hade som tanke att då detta arbete är klart kunde även andra daghem inom Folkhälsan motiveras till att implementera ett liknande projekt eller tankesätt i sin verksamhet. Det skulle kunna leda till att flera barn skulle erbjudas lika möjligheter i alla livsområden redan från tidig ålder. För att göra det klart redan från början så handlar allt detta givetvis inte om att leka att kön inte existerar. Målet är inte att radera könstillhörigheten utan alla skall erbjudas samma möjligheter. Barnen skall få möjligheten till att välja själv. Enligt mig var det väldigt intressant att få möjligheten att se hur ett daghem i praktiken gör för att uppnå detta på bästa möjliga sätt.

Verksamhetsplanen och litteraturen fungerade som bas för forskningen. Arbetet innehåller bl.a. avsnitt om bakgrund, metodik, resultat och diskussion. Avsnittet kring resultatet innehåller en beskrivning av daghemmets verksamhet utifrån observationerna och intervjun. Detaljerade observations- och intervjuresultat finns i slutet på arbetet (se bilaga 4 Observationsresultaten i detalj och bilaga 5 Intervjufrågorna och svaren)

2 BEGREPP

För att öka läsarens förståelse definieras nedan några begrepp som kommer att användas i detta arbete:

Genus och kön

Termen *kön* används för att beskriva den biologiska skillnaden på män och kvinnor. *Genus* diskuteras då man inte kan anta och bestämma en människas egenskaper och förutsättningar utifrån vilket kön personen har. Med ordet *genus* refererar man alltså till de socialt skapade rollerna för män och kvinnor. (Eidevald 2011 s. 22-23) Begreppet används för att skilja på sociala och kulturella faktorer som bidrar till förväntningar att flickor och pojkar skall vara på ett visst sätt. (Josefson 2005 s. 5)

Könsnorm

Olika förväntningar som inte har att göra med biologin påverkar vem individen är och blir. (Josefson 2005 s. 12) Dessa kan kallas för *könsnormer*.

Genuspedagogik

Begreppet *genuspedagogik* används för arbeten som anser att barn inte skall bemötas utifrån vad som anses vara kvinnligt och manligt. (Eidevald 2011 s. 22-23)

Genusforskning

Genusforskning undersöker allt det som människan konstruerar som har med könet att göra. Till dessa hör bl.a. hur man tänker, känner, skriver, symboliserar och säger om de olika könen. (Josefson 2005 s. 91)

Fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet innebär all rörelse som kroppen utför vars resultat är en ökad energiförbrukning. Fysisk aktivitet påverkar samtidigt flera olika biologiska och fysiologiska system i kroppen. Det finns flera bevis på att man genom fysisk aktivitet kan uppnå positiva hälsoeffekter och bättre livskvalitet. (Folkhälsomyndigheten 2016) Senare i detta arbete kommer motionsrekommendationerna för barn att tas upp (se kapitel 4.9 Fysisk aktivitet för småbarn).

Jämställdhet

Jämställdhet har att göra med förhållanden mellan de olika könen (Hedlin 2006 s. 11). Det innebär att alla människor skall ha frihet att utveckla sina personliga förmågor och fatta beslut utan att bli begränsade av genusroller (Svaleryd 2004 s. 36). Om man vill ha ett mer jämställt samhälle är det bra att ha kunskap om genus för att kunna se de orättvisor som existerar bland kvinnor och män (Josefson 2005 s. 7).

Jämställdhetsarbete

Jämställdhetsarbete bedrivs internationellt i stor omfattning. FN (Förenta nationerna) har utformat en deklARATION om mänskliga rättigheter. Nästan alla världens länder har skrivit under deklARATIONEN och den börjar såhär:

”Alla människor är födda fria och lika i värde. Envar är berättigad till alla de fri- och rättigheter som uttalas i denna förklaring utan åtskillnad av något slag, såsom ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationalitet, eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt.” (Josefson 2005 s. 72)

Enligt Finlands *grundlag* får ingen utan en bra orsak behandlas annorlunda p.g.a. sitt kön. Jämställdheten mellan könen i samhällets olika verksamheter och i arbetslivet skall främjas. Målet med jämställdhetslagen är att diskriminering p.g.a. kön samt att förbättra jämställdheten mellan kvinnor och män. (Social- och hälsovårdsministeriet 2016)

Enligt Finlands *jämställdhetslag* är det förbjudet att diskriminera någon p.g.a. dess kön. Till denna sorts diskriminering hör att man sätter en person i en annan ställning p.g.a. t.ex. kön, könsidentitet eller könsuttryck. (Social- och hälsovårdsministeriet 2016)

3 Beställaren Folkhälsan

Folkhälsan grundades år 1921 och är en allmännyttig social- och hälsovårdsorganisation som arbetar för ett samhälle där fokus ligger på hälsa och livskvalitet. De arbetar med fokus på tre områden: *hälsofrämjande aktiviteter, social- och hälsovårdsservice* och *forskning*. Hälsofrämjande arbete är en stor del av Folkhälsans verksamhet och det sker exempelvis genom att de skapar plattformar där människor kan mötas och forma sin närmiljö och sitt samhälle.

Till detta arbete hör även hälsofrämjande skolor och daghem. Samfundet Folkhälsan äger också tre icke-vinst drivande aktiebolag. Folkhälsan Valfärd är ett av dem och detta examensarbete görs för detta aktiebolag. Bolaget har en stor verksamhet bl.a. inom äldreomsorgen och inom barnsektorn. Daghemmet Kastanjen i Åbo hör till Folkhälsan Valfärd. (Folkhälsan 2016)

3.1 Hälsofrämjande daghem

Redan i tidig ålder läggs grunden till vår hälsa och därför är det viktigt att redan då barnen är små tänka på faktorer som påverkar barnens hälsa. Ett hälsofrämjande daghem fokuserar på att främja det friska istället för att undvika ohälsa. Meningen är att daghemmets vardag i helhet är en hälsofrämjande, stödjande fysisk och psykosocial miljö för hälsa. Rent konkret kan detta komma i uttryck genom att stärka delaktigheten, relationerna, tryggheten, arbetsglädjen, ansvarstagandet, levnadsvanorna och självkänslan. Barnen, pedagogerna och föräldrarna deltar i arbetet på olika sätt. (Folkhälsan 2015)

På ett hälsofrämjande daghem ligger fokus på hälsa och livskvalitet. En helhetssyn av hälsa råder i hela daghemmets vardag. De olika byggstenarna till ett hälsofrämjande daghem är följande: relationer, delaktighet, trygghet och uppmuntran (se bilaga 1 Folkhälsan: De olika byggstenarna). Det finns olika områden ett hälsofrämjande daghem kan inrikta sig på. Daghemmen kan självfallet inrikta sig på många områden men vissa kan vara mer framträdande än andra. De olika områdena är bl.a. familjen, social- och emotionell hälsa, jämställdhet och jämlikhet, språkutveckling, fysisk aktivitet, hygien, kost, vila och avslappning. Alla Folkhälsans daghem arbetar mer eller mindre enligt en hälsofrämjande princip. Daghemmen har en chans att bli certifierade som hälsofrämjande daghem. Processen tar cirka ett år och innehåller fortbildning, handledning och dokumentering. Då det nya arbetssättet har rutinerats och hela verksamheten drivs enligt ett hälsofrämjande synsätt får daghemmet ett två års certifikat. Det förnyas sedan med två års mellanrum genom redovisning. (Folkhälsan 2015)

Daghemmet som observerats är alltså ett hälsofrämjande daghem med fokus på jämställdhet. Idén och inspirationen till detta kommer från Sverige men konceptet är utvecklat på Folkhälsan. Folkhälsan utvecklade ett eget koncept utgående från ett pilotprojekt. På daghemmet Kastanjen anser man att könsnormerna påverkar och därmed försöker man ge möjlighet att barnen skall få välja själv. Till arbetssättet hör bl.a. att man inte neutraliserar allt och tar bort könstillhörigheten utan att man istället undviker att leda barnet in på vissa spår p.g.a. av könet.

3.2 Daghemmet Kastanjen

Då något av Folkhälsans daghem vill få en hälsofrämjande certifiering väljs ett område som man vill arbeta med, t.ex. kost, fysisk aktivitet, hygien e.d. Daghemmet Kastanjen som är arenan för detta arbete har först valt *jämställdhet* som temaområde och jobbat med det i flera år. Efter det har man valt *fysisk aktivitet* som tema och det skall kopplas ihop med det föregående temat. Efter att ha jobbat ytterligare två år med fysisk aktivitet kommer daghemmet att få en permanent hälsofrämjande certifiering år 2017. För att få certifieringen skall allt dokumenteras och rörelse skall vara i fokus för verksamheten.

Då man fokuserar på *fysisk aktivitet* handlar det om att barnen skall få möjlighet att röra på sig på flera olika sätt minst två timmar per dag både inomhus och utomhus. Dagiset har då en miljö som passar för motion. Man använder olika redskap och idkar rörelseträning minst två gånger i veckan.

Jämställdhet och *jämlikhet* fokuseringen innebär att alla på daghemmet har samma rättigheter och att alla bemöts respektfullt. Alla skall ha rätt till samma erfarenheter och möjligheter. Möjligheterna skall inte begränsas av kön, könsidentitet, etnicitet, tro, ålder, utseende, åsikt, språk eller funktionshinder. Alla barn uppmuntras till att prova på olika lekar och leksaker. Genom leken skall alla barn ha möjlighet att lära känna alla barn i gruppen. (Folkhälsan 2015)

3.3 Ett jämställt dagis – projektet

Hela jämställdhetstänket på daghemmet Kastanjen började med att de deltog i projektet ”*Ett jämställt dagis*”. Syftet med projektet var att se hur jämställdhetsarbete kommer fram på Kastanjen. I projektet undersöktes hur de bemöter barnen och hur miljön ser ut på daghemmet. Personalen fick utbildning kring jämställdhetspedagogik och de fick även se på sitt eget arbete ur ett genusperspektiv. I projektet ”*Ett jämställt dagis*” betyder jämställdhet att alla skall ha lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter oberoende av kön. Utbildning av personalen skedde t.ex. genom föreläsningar, handledning, diskussioner, hemuppgifter och videofilmning. Genom videoinspelningarna fick personalen själv se hur den bemöter barnen. Personalen fick även litteratur och tips på olika källor som stöd för jämställdhetsarbetet. Föräldrarna informerades om detta i form av en informationskväll där projektet presenterades. (Sundell 2012 s. 2-3)

I diskussionerna och videofilmerna kom det tydligt fram att det fanns skillnader i bemötandet av de olika könen. Personalen hade olika förväntningar på de olika könen. Könen delades ofta in i olika grupper som ledde till att pojkar inte lekte med flickor och vice versa. Resultatet av att aktivt arbeta med dessa frågor ledde till att det blev en förbättring och förändring i personalens bemötande gentemot barnen. Positiva förändringar syntes även i barnen. (Sundell 2012 s. 2-3)

4 BAKGRUND

I detta kapitel kommer bl.a. genusforskning, jämställdhet och genuspedagogik, problematisering av kön och fysisk aktivitet för småbarn att tas upp.

4.1 Könets inverkan på barn idag

Genustänk och genusfrågor är allt aktuella och jämställdhetsfrågor bland kvinnor och män är en sak det diskuteras mycket om. Barn inser i ett tidigt skede att beroende på vilket kön man har, gäller olika regler och normer. Det kan t.ex. uppfattas lite tufft om en flicka är lite pojkelig medan det motsatta inte gäller. Det ”pojliga” har alltså högre status. (Hedlin 2006 s. 35)

Många tror att det inte mera är så stor skillnad om man är en flicka eller pojke då det kommer till möjligheter. Det finns ändå en hel del som könstillhörigheten påverkar och begränsar. Dessa är t.ex. val av arbete, hur man visar känslor, hur man ser ut, hur man klär sig samt beteendemönster. Då vi föds som pojke eller flicka lär vi oss att vara på ett visst sätt. Detta sker oftast omedvetet. Vi uppfostras in i vissa beteenden och uppfattningar beroende på vilket kön vi har. Genus blir alltså en del av vår identitet. Barnens möjligheter påverkas mycket av vilken familj barnet uppfostrats av, vilka kompisar barnet har, vilken skola barnet går i samt det som barnet ser i olika sociala medier. (Josefson 2005 s. 5-6)

4.2 Genusforskning

Genusforskning betyder inte samma sak som jämställdhetsforskning. Det finns ändå en koppling mellan genusforskning och samhällets försök att uppnå jämställdhet. Genusforskningen undersöker hur våra uppfattningar om vad som är maskulint och feminint skapar eller tar bort möjligheter på olika områden. (Hedlin 2006 s. 42-43)

Hur man uppfattar kön och genus skiljer sig mycket inom olika forskningsprojekt eller jämställdhetsarbeten. Frågor som kan ställas är om båda könen är lika eller olika och om den frågan ens är väsentlig. Vissa menar att i grunden är vi alla lika medan andra menar att kvinnor och män är olika eller blir olika i grunden (social feminism). Inom den moderna genusforskningen så sägs det att kön är något som är konstruerat. De skillnader och de likheter vi tror oss hitta mellan flickor/kvinnor och pojkar/män är bara något vi själv hittat på. (Svaleryd 2004 s. 29)

I dag saknas det en gemensam utgångspunkt för vad som studeras, varför det studeras och i vad det eventuellt skall ske en förändring. Dessa motstridigheter kommer ifrån att det finns olika tankesätt kring dominansförhållandena mellan kvinnor och män och att det finns varierande sätt att bevisa olika företeelser. Någon forskning ”bevisar” att det finns skillnader mellan könen från födseln medan annan forskning ”bevisar” att de olikheter som finns inte är biologiska utan beroende på olika förväntningar. (Eidevald 2011 s. 63)

Det finns inte enbart forskning som forskar skillnader mellan flickor och pojkar, utan också forskning som fokuserar på biologiska skillnader och det förknippas ibland felaktigt ihop med genusforskning. Genusforskning utmanar föreställningar om självklara olikheter medan könsforskning söker medvetet efter olikheter och använder dem som utgångspunkt för att förklara hur de båda könen skall bemötas i olika sammanhang. Utgångspunkten i könsforskning är att ställa könen mot varandra. Denna uppdelning problematiseras och utmanas i genusforskningen. (Eidevald 2011 s. 64)

4.3 Jämställdhet och genuspedagogik

”Kom nu flickor så skall vi skynda oss och laga mat, tvätta kläderna och städa, för pappa är nog trött då han kommer hem från jobbet”

Frågor som gäller jämställdhet berör och väcker olika känslor. Citatet ovan kommer ursprungligen från en daghemspedagog som lekte med några barn i dockvrån. (Eidevald 2011 s. 7)

Daghemspersonalens förväntningar på barnen påverkar väldigt mycket hur barnen upplever sina möjligheter. Den stora utmaningen är att daghemspersonal blir medveten om sina förväntningar. Det kan vara svårt då dessa förväntningar oftast är omedvetna och uppfattas mer som självklarheter. (Eidevald 2011 s. 9) Vad som är kvinnligt och manligt listas oftast upp som varandras motsatser, t.ex. att kvinnan är *ödmjuk, mjuk* och *svag* medan mannen är *tuff, stark* och *hård*. Dessa förmågor och beteenden kan radas upp men frågan lyder: *”skall en man alltid vara manlig och en kvinna alltid vara kvinnlig?”* (Eidevald 2011 s. 11-12)

Då man hör ordet *pojkar* tänker många på t.ex. blåmärken, bilar och klätterträd och ordet *flickor* kopplas ofta ihop med t.ex. rosa rosetter, pyssel och dockor. Man talar lätt om de olika könen i form av stereotyper. Då man tänker i termer om ett socialt skapat kön kan man se de olika mönstren som finns för gruppen flickor eller gruppen pojkar. Det som är viktigt att komma ihåg är att det finns många pojkar som inte vill vara i klätterträdet utan istället t.ex. ritar. Många flickor spelar hellre fotboll än leker i dockvrån. Alla passar alltså inte in i dessa traditionella genusmönster. (Svaleryd 2004 s. 14)

Jämställdhet handlar inte om att försöka ta bort individers personlighet eller förändra den utan mera om att ge mer möjligheter och bredda handlingsrepertoaren (Hedlin 2006 s. 94). Det är inte något fel med att kvinnor och män beter sig olika. Det som spelar en betydelse är att se vilka beteenden som lagts på oss genom förväntningar och vilka beteenden som verkligen är vi. (Josefson 2005 s. 9)

4.4 Kompensatorisk pedagogik och normkritisk pedagogik

Genus- och jämställdhetsarbete kännetecknas också av andra teorier de som enbart handlar om genus. *Kompensatorisk pedagogik* har sitt ursprung i Island och har formats till att träna könen i sådana egenskaper de förväntas sakna (t.ex. *hänsyn* hos män). (Eidevald 2011 s. 79) Man utgår från barnens könstillhörighet där flickor och pojkar anses vara varandras motsatser. Detta förhållningssätt används inte mycket mera men förr fokuserade daghemspersonal som arbetade med jämställdhet ofta med att separera könen genom att träna på någon egenskap som var mindre välutvecklad. (Eidevald 2011 s. 80)

Det finns ett nyare och modernare förhållningssätt som kallas för *normkritisk pedagogik*. Inom det förhållningssättet är man medveten om de olika normerna som finns i samhället gällande könen. Man utgår från att alla flickor och pojkar inte är på ett visst sätt och ifrågasätter normerna. Man fokuserar inte på att arbeta på ett sätt som avviker från normerna. Exempelvis kan pedagogerna försöka bilda möjligheter för barn att uttrycka sig och positionera sig oavsett om barnet är en flicka eller pojke eller bestämmer sig för att vara något annat. Detta förhållningssätt leder till att normerna utmanas och nya möjligheter skapas. (Lenz Taguchi et al 2011 s. 59-60)

4.5 Problematisering av kön

Då man förflyttar sig till till problematisering av kön kan man ställa följande fråga: "*Föds vi till människa eller ett kön?*" (Svaleryd 2004 s. 23)

Oftast är det första frågan som ställs till nyblivna föräldrar: "*blev det en pojke eller en flicka?*" Att den frågan ställs är inget sammanträffande eftersom svaret kommer att avgöra hur individen kommer att behandlas. Könet spelar en stor betydelse hur den nya människan kommer att leva sitt liv. (Svaleryd 2004 s. 23)

I dagens forskning finns det i alla fall tre sätt att problematisera kön. Det första sättet att argumentera är att könen skall ges olika förutsättningar medan det andra sättet menar att de skall ges samma förutsättningar. Den tredje argumentationen är att kön inte skall ha stor betydelse då det handlar om förutsättningar. Dessa olika antaganden leder naturligtvis till det uppstår olika självklara sätt att bemöta och kommunicera med de olika könen. (Eidevald 2011 s. 64-65)

I det första tankesättet, ”*vi föds till flickor och pojkar*”, anses kön som biologiskt givet men genus som en social effekt av det hormonella, kroppsliga och kromosommässiga olikheterna som finns bland flickor och pojkar. Här hävdas det att det är självklart att flickor och pojkar utvecklas på olika sätt. Inom detta tänk forskas det om just de biologiska olikheterna och hur t.ex. undervisningen i skolor kan anpassas enligt kön. (Eidevald 2011 s. 65) Summa summarum: Flickor och pojkar har olika behov och p.g.a. det behandlar vi dem olika. Det är naturligt och självklart att det finns olikheter i bemötandet av de olika könen. (Eidevald 2011 s. 133)

I det andra tankesättet, ”*vi görs till flickor och pojkar*”, anser man att kön är biologiskt givet men att genus är socialt uppbyggt. Genus ses alltså som det sociala könet, det som kallas för kvinnligt och manligt. Då man forskar inom detta tänk studerar man hur de olika föreställningarna påverkar bemötandet av barnen. Det är alltså inte könet som ger konsekvenser, utan genus. Det forskas t.ex. hur lärarens föreställningar påverkar bedömningar och prestationer i skolan. (Eidevald 2011 s. 65)

Det finns egentligen inte kunskap om varför de båda könen behandlas så olika. Det ultimata beviset för att könen är olika saknas ännu. Det som är klart är att människor ofta har ett stort behov av att kategorisera och leta efter markörer enligt kön då det kommer till mötet med en ny människa. Föreställningarna leder till att vi beter oss olika beroende på om vi är kvinnor eller män. Vi uppfostras till olika sociala varelser som har olika uppgifter och roller enligt vilka synliga könsorgan vi har. (Svaleryd 2004 s. 24-25)

Det tredje tankesättet, ”*en fortsatt överskridande läsning*”, har tanken att flickor och pojkar varken är olika eller lika. Det skall erbjudas individuella skillnader som inte har med könet att göra. Detta tänkesätt menar att det inte finns biologiska skillnader som automatiskt skulle ge olika förmågor. Man skall alltså inte ha olika förväntningar på personen p.g.a. det yttre könet utan man skall låta personen själv utvecklas utifrån sina egna specifika förutsättningar. (Eidevald 2009 s. 87)

4.6 Daghem och jämställdhet

Många personer som arbetar på daghem säger att de är för jämställdhet men kan inte egentligen förklara vad jämställdhet är (Eidevald 2011 s. 19). Det finns ingen gemensam åsikt om hur man skall lyfta fram jämställdhet i daghem, skolor, familjer, organisationer och utbildningar. Många ifrågasätter om båda könen skall ges olika förutsättningar. Argumentet är ofta att alla flickor och kvinnor inte har samma behov och önskemål och därför skall man inte kategorisera enligt kön. Med denna syn borde alltså daghemspersonal utgå från de intressen som barnen har och se alla barn som mer eller mindre olika. (Eidevald 2011 s. 22-23)

Att ställa frågan om varför de olika könen är lika eller olika och varför det blivit så kräver tid och resurser. Det är en orsak varför jämställdhetsarbetet oftast inte går så snabbt framåt. Om man istället omformulerar frågan så att man funderar kring vad som går att göra och vad man kan prova på för att det skall kunna bli en förändring, blir det lättare. Då man skall göra ett förändringsarbete kommer det ofta motstånd från något håll. Det kan vara stressande och krävande att arbeta på annorlunda sätt; ett sätt man inte är van med. Då kan man känna sig osäker och det tar mycket energi. Man skall ändå inte ge upp med jämställdhetsarbetet fast alla inte är med från början. Pedagogerna måste inse att de är med i skapandeprocessen av ett barn/en ungdom och att deras insats är viktig. Alla medarbetare behöver få information om genus, makt och strukturer så att de kan finna en plattform att utgå ifrån tillsammans. Det är också viktigt att vara sams om termer och språk som man kommer att använda sig av med barnen. (Svaleryd 2004 s. 41-42)

Då man skall arbeta genusmedvetet är det viktigt som pedagog att bli medveten om hur de egna könsnormerna och värderingarna påverkar en själv. Då handlar det om undervisningen och dess innehåll samt bemötandet av barnen. Det är även viktigt att ha medvetenhet om vilka föreställningar som finns i skolan/daghemmet om vad som är manligt och kvinnligt. Det måste byggas upp en gemensam värdegemenskap mellan alla pedagoger och medarbetare. Det är även viktigt att se och problematisera barnens föreställningar och myter kring kön. Då kan barnen få en ökad självinsikt som hjälper dem att välja sin framtid utifrån egen vilja och egna intressen. Det är viktigt med samma villkor för alla barn i t.ex. utveckling, kunskap och social kompetens. De skall inte hämmas av traditionella könsnormer. Detta kan man uppnå genom att arbeta med olika metoder och arbetsmaterial som främjar detta. (Svaleryd 2004 s. 8-9)

Det är väldokumenterat att vuxna behandlar de olika könen olika. Trots att kunskapen om detta har blivit större är väldigt många ännu omedvetna om detta. Den forskning som idag redan finns har

inte nått hela vägen fram och blivit vardagsförståelse för alla. Många har en uppfattning att det är lätt att behandla de olika könen lika. ”*Man gör bara som vanligt, det faller sig naturligt*” brukar många säga. Det är just där problemet uppstår; om man gör som vanligt blir det inte jämställt. (Hedlin 2006 s. 58-59)

Insatser som daghemmen gör kan leda till att samhället förändras eftersom barnen som vuxna kommer att stå för förändrade värderingar. De kommer alltså att kunna vara fria från begränsningar som könstillhörigheten fört med sig. De är de vuxna som har handlingsförmågan och ansvaret att förändra på sina förväntningar och sina bemötanden av barnen. De kan föra vidare dessa tank till kommande generationer och därmed blir det hållbart. (Eidevald 2011 s. 27)

Exempel på konkreta strategier som daghem kan använda sig av är:

- Hur man talar med flickor och pojkar
- Förändring av miljön så att barnen lockas till ställen de inte brukar vara på
- Könneutrala miljöer och leksaker
- Nya namn på platser (t.ex. dockvrå → hem vrå)
- Avlägsning av vissa böcker
- Strävan efter en jämn könsfördelning bland de anställda. (Eidevald 2011 s. 30)

Då genuspedagoger pratar med barn försöker de upprätthålla ett neutralt språk. Det betyder t.ex. att de använder ord som *cool* och *häftig* med alla. De undviker också att säga ord som *söt* och *vacker* för att inte göra barnen till objekt. Andra undviker att helt ge komplimanger gällande kläder och frisyrier. Målet är då att fokus mera skall vara på barnet och inte på vilka kläder hen bär eller vilket kön barnet representerar. De kan ändå nog notera att barnen bär nya kläder men värderar inte dem. Andra arbetar i motsats till detta och tycker att barnen skall tränas språkligt på olika sätt. Det handlar främst om att använda uttryck såsom *tuff*, *snabb* och *cool* till flickor och *fint*, *trevligt* och *skönt* till pojkar. Genom detta arbetssätt vill man alltså göra om barnen så att flickor uppmuntras till att vara *stora* och *starka* medan pojkar uppmuntras till att vara *snälla*, *hjälp-* och *omtänksamma*. (Eidevald 2011 s. 36-38)

Det finns flera egenskaper som flickor och pojkar antas behövas stärkas i. Flickor skall lära sig att; våga testa, synas, höras, våga välja, vara starka, vara modiga, göra själv och ta för sig. Pojkar skall i sin tur lära sig att: samarbeta, lyssna på varandra, vara nära, samtala mer, vänta på sin tur, våga visa mer känslor och få fram mjukare sidor. (Eidevald 2011 s. 40)

Hittills har man fokuserat på att stärka flickorna i skolan. Flickor har uppmuntrats till att ta för sig mera och inte låta pojkarna alltid ta över och bestämma. Detta räcker inte för att det skall bli jämställt. Genus- och jämställdhetsfrågor skall också fokuseras på pojkarna; att de lär sig t.ex. att våga visa känslor och uttrycka sina behov. (Josefson 2005 s. 75)

4.7 Problematik kring jämställdhetsarbete

En fråga som ställs i början av flera jämställdhetsarbeten är att: *"Är det möjligt att uppnå könsneutralitet i en värld där uppdelningen av det som marknadsförs som flick- och pojkaktigt blir allt tydligare?"* (Eidevald 2011 s. 34)

Det problematiska är att genus- och jämställdhetsarbeten ofta har flera olika mål och flera olika antaganden. Det leder till att det blir rörigt och ibland arbetar ett arbetslag utan att egentligen reflektera över varför de använder sig av ett eller flera arbetssätt. I ena stunden kan de göra på ett sätt och i andra stunden på ett annat sätt utan en tydlig målsättning. (Eidevald 2011 s. 41)

Det som också gör jämställdhetsarbete problematiskt är att synen på jämställdhet grundar sig på djupt inrotade individuella värderingar som oftast är omedvetna. Ibland kan det finnas en skillnad på vad daghemspersonal vill göra och vad den sedan lyckas att göra. (Eidevald 2011 s. 45-46)

Många som forskar kring genusfrågor är överens om att det saknas medvetenhet och kunskap hos daghemspersonal. Personalen är inte tillräckligt skolade om hur dess beteende och bemötande påverkar möjligheterna att uppnå de uppsatta målen för jämställdhet som finns i daghemmets styrdokument. (Eidevald 2011 s. 52-53)

Kritik som riktas mot jämställdhetsarbeten handlar ofta om s.k. omedvetna motsägelser. Dessa motsägelser beror ofta på motstridiga argument från feminismens olika vågor och antaganden. (Eidevald 2011 s. 61) Då man ser på jämställdhetsprojekt finns det en klar brist på ett pedagogiskt och utvecklingspsykologiskt perspektiv. Detta har lett till att jämställdhetspedagogiken ibland är ganska opedagogisk. (Eidevald 2011 s. 81-82)

4.8 På daghem bemöts könen på olika sätt

Flera studier har visat att daghemmens personal bemöter barn olika beroende på könet. Det leder till att stereotyperna kring könen förstärks. Christian Eidevald har gjort en forskning om detta och i den vill han lyfta fram hur de olika könen bemöts. Denna forskning vill se kritisk på hur barnens könsidentitet skapas och hur daghemspersonalen påverkar detta. Empirin består av videoinspelningar från två olika arbetslag i två olika daghem. Barnen som filmades var 3-5 år gamla och grupperna bestod av ca 20 barn. Dessutom ordnades fokusgruppssamtal för att få bredare syn på det hela. Beroende på antagandet om flickor och pojkar är *olika* eller *lika* kommer det att uppstå olika uppfattningar om vad som är rätt och fel. (Eidevald 2009 s. 2)

Det ena arbetslaget hade redan arbetat med jämställdhetsfrågor i 1,5 år medan det andra inte hade arbetat med de frågorna. Det andra arbetslaget hade i sin tur en åsikt om att socialt samspel är viktigt så de betonade det i sin vardag. (Eidevald 2009 s. 64) Eidevald observerade bl.a. verbala tillsägelser under olika situationer på daghemmet, måltidssituationen och påklädning. (Eidevald 2009 s. 89)

Totalt inspelades 11 samlingar, 9 måltider och 11 situationer i hallen på det första arbetslaget. Det andra arbetslagets motsvarande siffror var 11, 17 och 9. (Eidevald 2009 s. 93) Av antalet verbala tillsägelser som riktas till flickor och pojkar i samlings-, -måltids- och hallsituationer fick flickorna totalt 257 tillsägelser medan pojkarna fick 1231 stycken. 3 av 4 tillsägelser gick alltså till en pojke. (Eidevald 2011 s.107) Pojkar som grupp fick alltså mera tillsägelser i de båda arbetslagen. Det fanns ingen tydlig skillnad i bemötandet bland de två arbetslagen. (Eidevald 2009 s. 95)

Då det kom till påklädningssituationerna är det viktigt att lyfta fram att det var vinter då Eidevald filmade arbetslag 1 och sommar då han filmade arbetslag 2. På vintern fanns det såklart mycket mera kläder att klä på sig medan det på sommaren oftast räckte med att ta på sig skorna. Trots skillnaderna i årstiderna var det tydligt att pojkar fick mera hjälp än flickor att klä på sig. Av alla på-och avklädningssituationer gick daghemspersonalen totalt 62 gånger och hjälpa en pojke och endast 3 gånger och hjälpa en flicka utan att barnen frågat om hjälp. Då barnen bad om hjälp blev resultatet 24 förfrågningar från flickorna och 13 från pojkarna. (Eidevald 2009 s. 131)

Måltidssituationerna var flera eftersom barnen kan äta upp till tre måltider på daghemmet under en dag. Eidevald märkte att ibland satt en vuxen vid varje bord men ibland fick de äldre barnen sitta för sig själva. Vid måltidssituationerna förväntas barnen lära sig saker, det sker genom öppna och slutna frågor från personalen. Personalen berättar ofta också saker för barnen under

måltidssituationerna. Generellt fick gruppen flickor och gruppen pojkar olika sorts frågor. (Eidevald 2009 s. 145)

Som grupp fick pojkarna mera slutna frågor, alltså frågor som kan besvaras med ”ja eller nej”. Flickorna fick däremot mera öppna frågor, alltså sådana frågor som kräver mer än ett ord som svar. Resultatet var att flickorna fick 230 slutna frågor medan pojkarna fick 833 stycken. Flickorna fick 82 stycken öppna frågor och pojkarna 39 stycken. (Eidevald 2009 s. 145)

De situationer som analyserades visade att de olika könen blir bemötta på olika sätt men det varierade stort hur barnen positionerar sig i olika situationer. Daghemspersonalen brukar aktivt arbeta för att skilja åt flickor och pojkar. (Eidevald 2009 s. 2)

Arbetslaget som betonade sociala samspelet visade sig inte under filmningen poängtera den biten så mycket. Det som Eidevald såg var mera att de behandlade flickor och pojkar på olika sätt. Eidevald fick p.g.a. detta den tanken att barnen inte tränades i socialt samspel utan att de olika könen tränades på att vara på ett visst sätt. (Eidevald 2009 s. 64)

Arbetslaget som redan hade ett pågående jämställdhetsarbete visste att det kommer att filmas just p.g.a. detta. Då Eidevald observerat dem märkte han att deras bemötande inte skiljde sig så mycket från det andra arbetslagets (som inte specifikt arbetade med jämställdhet) bemötande. (Eidevald 2009 s. 64-65)

Det gäller här att fundera om det finns en sanning i att flickor mognar tidigare än pojkar. Om det är sant så kan det kanske vara en förklaring till varför flickorna får större ansvar på ett daghem. Att pojkarna får mera hjälp betyder nödvändigtvis inte att daghemmet inte är jämställt. (Eidevald 2016 s. 1)

4.9 Fysisk aktivitet för småbarn

Fysisk aktivitet är nödvändigt för barn och är bra för barnens utveckling. Genom att t.ex. hoppa, springa och klättra får barnen möjlighet att lära sig nya färdigheter. Genom motion och fysisk aktivitet stöder man barnets uppväxt, inlärning och välmående. Motionsrekommendationerna ger anvisningar om mängden motion, kvaliteten på den samt olika miljöer och redskap för motionen. (Nuori Suomi ry 2005 s. 3-4)

Barnen skall dagligen få utöva motoriska grundfärdigheter på varierande sätt på olika platser. Pedagogerna skall planera och ordna mångsidig fysisk aktivitet dagligen. Omgivningen skall locka barnen till att röra på sig och det skall inte finnas hinder för att utöva fysisk aktivitet. Det skall finnas redskap till förfogande och barnen skall ha lätt att använda dem även under den tiden som räknas som fritid. Småbarnsfostrarna skall även aktivt vara i kontakt och i samarbete med barnens föräldrar. (Nuori Suomi ry 2005 s. 3-4)

Motionsrekommendationerna för barn under skolåldern var länge två timmar rask motion per dag men nu har det föreslagits att rekommendationerna skall höjas från två timmar till tre timmar per dag. (Undervisnings- och kulturministeriet 2016)

I Schweiz gjordes en undersökning kring skillnader i motoriska färdigheter och fysisk aktivitet hos barn. Man ville se om det fanns skillnader i samband med vikt eller kön redan hos barn i 2-4 års ålder. 58 daghem valdes slumpmässigt till *Youp'la bouge* studien. Motoriken bedömdes i form av en hinderbana som innehöll 5 olika motoriska aktiviteter. Det fanns inga könsrelaterade skillnader mellan pojkar och flickor i den totala motorik poängen. Trots det fick pojkar ändå bättre resultat i 2 av de 5 motoriska delarna. (Bonvin et al 2012 s. 1) Pojkar presterade bl.a. bättre i löpning och trappgång. I den övriga motoriken fanns inga skillnader. Pojkarna tillbringade mer tid med fysisk aktivitet överlag och var mindre tid i stillasittande aktiviteter än flickorna. Med tanke på det var det inte konstigt att de klarade sig lite bättre i de två aktiviteterna. (Bonvin et al 2012 s. 5)

4.10 Fysisk aktivitet kopplat till genus

I människors föreställningar finns ofta att könen har olika egenskaper och att de väljer att leka olika lekar och med olika leksaker. Flickor skall vara *söta* medan pojkar skall vara *aktiva* och *dominerande*. (Svaleryd 2004 s. 15) Flickor uppfattar ofta att det är deras roll att vara *snälla* och *lydiga*. De får ofta omedvetet rollen som hjälplärare och får ibland också sitta som buffert mellan livliga pojkar. De signaler som formar de socialt konstruerade könen fångas tidigt upp av barn. Det kan man tydligt se i olika lekar och intressen som barnen utför. (Svaleryd 2004 s. 21-22)

I daghem har aktiviteter en central roll och till det hör all rörelse, skapande och lek. Vissa tycker att det viktigaste är att alla behandlas lika i leken samt att alla skall få göra samma saker. Kraven skall också vara samma för alla i de olika aktiviteterna. Andra menar att man däremot skall ha olika krav och aktiviteter för flickor och pojkar. Det betyder alltså att pojkar tränar andra saker än vad flickor tränar. Det finns alltså olika uppfattningar om hur det skall vara. (Eidevald 2011 s. 35)

Det finns även de som arbetar med att lära ut pojkiga grenar till flickor och vice versa. Exempelvis att lära ut dans till pojkarna och brottning till flickorna. Detta har kritiserats med att den formen av uppdelning endast betonar olikheten och tar inte fram jämställdheten. Då vore det bättre att istället bredda lekarna, exempelvis i sången ”*Björnen sover*” kan björnen vara en ”*hon*”. I andra lekar kan mamman vara ”*den stora och starka*”, inte alltid pappan. Målet med detta är att skapa möjlighet för alla och att alla skall ha samma förutsättningar att prova på allt. Med dessa insatser fastnar inte barnen i vissa aktiviteter utan vågar kanske prova på olika aktiviteter. (Eidevald 2011 s. 35-36)

Då man diskuterar fysisk aktivitet kopplat till genus finns bl.a. följande problemområde; föräldrar till flickor vill naturligtvis inte att deras barn skall ges sämre förutsättningar att klättra eller spela fotboll men tyvärr kan det bli så. Om flickor uppmuntras att leka lugnt för att deras sköra kläder inte skall gå sönder eller bli smutsiga uppmuntras pojkarna istället till att springa och klättra eftersom deras kläder tål det. Könens skilda rörelsemönster kan leda till att kropparna inte utvecklas och formas på samma sätt. (Eidevald 2011 s. 8-9)

4.11 Konkretisering av hur det kan se ut om genustänk saknas

Sara Sundell arbetar vid Folkhälsan och är sakkunnig inom jämställdhetsarbete med barn och unga. Hon har varit med under hela jämställdhetsprocessen i daghemmet Kastanjen. Det som diskuteras här är hennes tankar och exemplen som tas upp har hon själv observerat och uppmärksammat under den tid då hon arbetat med jämställdhet. Diskussionen skedde före besöken och observationerna på daghemmet. De tankar och saker som tas upp är sådant man ofta kan se på arenor där det inte aktivt jobbas med jämställdhet och genustänk.

4.11.1 Grupp eller individ?

Då det kommer till grupptillhörighet bland de olika könen ses flickor ibland som grupp och pojkarna ses mer som skilda individer. Då man väljer vem som t.ex. skall vara bliven i nata tar man kanske först Kalle, sen Peter, sen en flicka Lisa, och sen Niklas och sen tar man två flickor. Man brukar alltså se flickor som en grupp eftersom de ofta ses som lugna och kräver inte lika mycket uppmärksamhet som de vilda pojkarna. (Sundell 2015)

Då du talar till en grupp flickor som *flickor* ger du dem en grupptillhörighet. Då du hör till en grupp blir det automatiskt svårare att vara med de andra. Detta leder till att det blir större tröskel för en flicka att bli kompis med en pojke och vice versa. Man brukar också ofta sätta flickor och pojkar och sitta bredvid varandra så att de skall bli lugnare. Då för man ju undermedvetet ett budskap till barnen om att flickor och pojkar inte kan vara vänner. Då blir flickan som en buffert där och fungerar som "den lugnande muren". Då kan man fråga sig om detta är fel? (Sundell 2015)

Sara Sundell kommenterar såhär: "Jag tycker att det är fel, eftersom man använder barnen som redskap för att få lugnare grupper istället för att göra jobbet själv. Det är fel mot den som är lugn att den måste gå emellan två högljudda eller bråkiga barn." (Sundell 2015)

Vidare kan man ta som exempel då man sätter flickor och pojkar att gå hand i hand till olika ställen. Om vi skulle anta att alla är vänner så skulle man knappast göra så. Här kan man tydligt se att kön spelar en stor roll. Ytterligare kan detta ses i följande exempel: om pedagogen säger till en pojke att "där sitter ju Kalle, du kan leka med honom" så styr pedagogen barnet åt ett visst håll i jämförelse med att pedagogen skulle säga "där sitter ju Lisa". Det vore bra om pedagoger inte skulle anta att flickor och pojkar inte kan leka tillsammans. Leken ute på gården är ju frivillig och där är det bäst om man skapar möjligheter så att alla skall kunna leka tillsammans. Sara kommenterar vidare. "Man måste jobba mycket med sig själv för att arbeta jämställt. Det är svårt att undvika att falla i groparna. Genom varierande adjektiv kommunicerar man på ett bättre sätt till barnen." (Sundell 2015)

4.11.2 Orättvisa inom fysisk aktivitet

Det finns mycket orättvisa då det kommer t.ex. till bollspel. Problemet blir tydligt t.ex. i handboll eller fotboll. Flickorna får inte passningar och får inte delta i spelet på samma sätt som pojkar. Det leder till att det ofta blir flickor som kommer och sitta på sidan och som inte vill spela. Vuxna ser detta ibland som att flickorna blir trötta. De kan inte se att flickorna är totalt uteslutna från spelet. Det är ju inte konstigt att de inte vill vara med. (Sundell 2015)

Ibland brukar detta försöka lösas genom att säga att alla måste passa bollen till alla. Det som ofta händer här är att pojkarna passar till "de sämre killarna". Då instruktören inte ser kön är man nöjd med det och flickorna förblir osäkra. Om då en flicka råkar få bollen brukar de duktigaste pojkarna (som leder spelet) skrika: "Ge åt mig! Passa åt mig". Detta ger återigen press. Om en flicka i det skedet står nära mållinjen och skulle ha chans att göra mål blir det ett val som måste göras.

Antingen tar hon risken och gör kanske mål eller så kanske hon missar målet. Då kommer kommentarerna ”*du skulle ha passat hit, vi sa ju att passa hit!*” Så tyvärr väljer flickan i fall som detta att passa till pojken som viftar bredvid. Det är ändå säkrare och tryggare så. (Sundell 2015)

I vissa fall kan det vara att gymnastiken blir skild för pojkar och flickor. Sara kommenterar det på följande sätt: ”*Om man inte annars kan få alla med på samma villkor i gymnastiken, så måste man fundera på att ha mindre grupper eller dela in i flickor och pojkar tills man klarar av att inkludera alla. Mindre grupper är bra för att alla skall få lika möjligheter.*” Vidare berättar Sara att daghemspersonal ofta säger att: ”*Vi tycker nog att det är jämt*”. Fast i verkligheten är det inte det. Därför är det bra att observatören räknar eller filmar situationerna så att man får resultatet ”svart på vitt”. Så som det ser ut nu får flickorna tyvärr inte samma möjligheter. Såklart skulle det ju vara bästa lösningen om alla kunde leka och spela tillsammans men det finns ännu så mycket könsnormer som påverkar rättvisan bland de båda könen. (Sundell 2015)

En annan lösning till detta problem skulle kunna vara att man ändrar reglerna. Exempelvis då ett barn gör mål första gången får laget tre poäng och efter det får laget en poäng för mål som barnet i fortsättningen gör. Det kommer förhoppningsvis att leda till att alla i spelet kommer att försöka få de barn som inte ännu gjort mål att göra mål. Det blir gynnsammare för alla då ett av de ”sämre” barnen gör ett mål eftersom man då får tre poäng. Ett annat tips är att man har regler om att man skall passa till så många som möjligt. Då blir det lättare för alla att få bollen. Ett ytterligare tips kunde vara att testa på olika bollar då man t.ex. spelar fotboll. Dessa variationer kunde fungera bra i praktiken och det kunde olika instruktörer prova på. Målet är att genom små ändringar i reglerna ge motivation och möjligheter för barnen. Ändringarna skall inte bli en börda. (Sundell 2015)

4.11.3 Manliga pedagoger på daghem

Det talas mycket om att det borde finnas mera manliga pedagoger på daghem, men vad hjälper detta om dessa män är väldigt maskulina samtidigt som den kvinnliga köksan lagar mat i köket? Här vore det bra om det inte bara skulle fokuseras på kön utan istället borde man undvika att hålla sig till de traditionella könsrollerna. Det är alltså ingen lösning att anställa lika många manliga och kvinnliga pedagoger på ett daghem och tro att de då blir jämställt. Man skulle kunna ha en manlig pedagog som skulle sköta sådant som har med hushållssysslor att göra och en kvinnlig pedagog som alltid spelar fotboll med barnen. Då skulle de traditionella könsrollerna svängas om lite och barnen skulle få se att det faktiskt är okej att ”se utanför boxen” så att säga. (Sundell 2015)

Det finns flera faktorer som påverkar barnens syn på könen. Mycket kommer såklart hemifrån. Frågor som kan ställas är: ”Hur är föräldrarna?” och ”Hurudana vuxna modeller och ledare har barnen i sitt liv?” Allt påverkar. Det räcker inte bara att daghemmen arbetar jämställt utan det krävs ändring i hela systemet och i alla vuxnas bemötande och beteende. Detta är lättare sagt än gjort men någonstans måste man ju börja. (Sundell 2015)

Sara kommenterar ännu till slut: ”Det skulle vara väldigt viktigt med uppmuntran. Att barnen skulle uppmuntras till att prova på olika saker och inkluderas på samma villkor. Det vore bra om man är medveten om könsnormerna och hur de påverkar och hur man ifrågasätter dem.” (Sundell 2015)

5 SYFTE

Syftet med arbetet är att få mer förståelse för daghemmets verksamhet och hur man i praktiken kopplar ihop genustänket med den fysiska aktiviteten. Målet med arbetet är att även andra daghem inom Folkhälsan kan dra nytta av examensarbetets resultat samt att daghemmet Kastanjen skall få bekräftelse om att de uppfyller/inte uppfyller sina uppsatta mål kring det allmänna jämställdhetstänket.

Om resultatet blir positivt och visar att allt fungerar, är det ett resultat man strävat efter. I det fallet kan man fortsätta arbeta i de banor som man redan gör. Implementeringen av det hälsofrämjande tänket har då lyckats och man kan stärka och fortsätta med det som fungerar och som är positivt. Om resultatet inte blir det man hoppats på skall verksamheten ses över, förbättras och man bör analysera vad som gått fel.

5.1 Forskningsfrågor

- 1. Hur lever det allmänna genustänket i daghemmets vardag och fungerar det enligt målsättningen?**
- 2. Hur syns kopplingen mellan fysisk aktivitet och jämställdhet på daghemmet?**

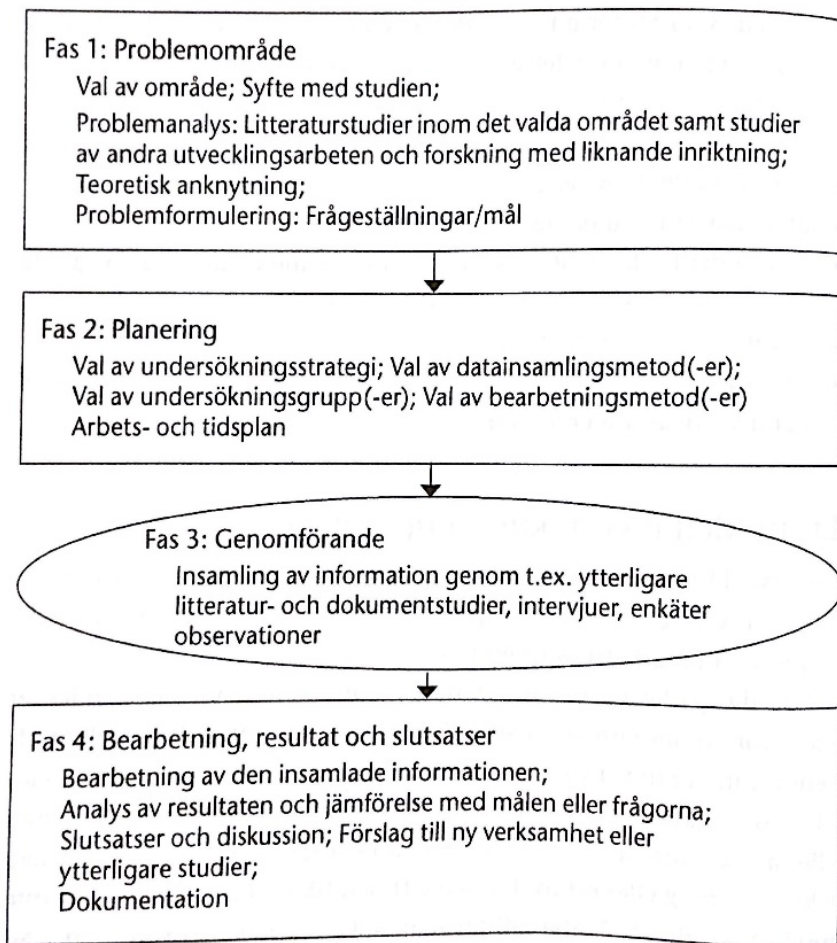
6 METODIK

I detta kapitel kommer först en modell för uppsatsarbete att presenteras. Sedan beskriver jag kvalitativ forskning (samt observation och intervju) som metod. I slutet på kapitlet berättar jag hur jag själv gått till väga och kopplar ihop det med den kvalitativa forskningens krav.

6.1 En modell på uppsatsarbete

Då man gör ett examensarbete kan man gå olika vägar. En väg är att beskriva och analysera en redan befintlig del av en verksamhet som man anser vara intressant. Med andra ord handlar det då om en kartläggning av ett nuläge. Målet med arbetet blir då inte att förändra något eller undersöka effekten utan det är mera frågan om att utveckla kunskap om ett fenomen för att kunna förstå och förklara det. Denna nya kunskap för med sig värde både för mig som forskare samt för verksamheten, i detta fall arbetets beställare. Om verksamheten skall få ut ett värde av den nya kunskapen, måste naturligtvis all personal i fråga få kännedom av resultaten på ett bra sätt. En kartläggande beskrivning och analys kan även vara bra eftersom jag då i det skedet drar slutsatser, kritiskt granskar och diskuterar konsekvenser för den framtida verksamheten. I bästa fall kan även de konsekvenserna ha en del att tillföra till verksamheten i framtiden. (Carlström & Carlström Hagman 2012 s. 119-120)

I detta arbete har en modell från Carlström & Carlström Hagman (2012) använts. Modellen kan ses nedan och efter den en beskrivning av de olika delarna. Efter varje stycke kommer delarna att kopplas ihop med arbetet i fråga.

FIGUR 1 Carlström & Carlström Hagman 2012 s. 120

I första fasen valde jag ett område och läste in mig på den med hjälp av litteratur. Litteraturstudierna gav arbetet dess teoretiska perspektiv. Problemformuleringarna var till stor grad inriktade mot att beskriva och analysera ett nuvarande tillstånd. De utvärderade alltså inte effekten av en systematiskt införd förändring. (Carlström & Carlström Hagman 2012 s. 121)

Det fanns mycket information om detta ämne så det var inte svårt att hitta källor. Efter att ha kommit på forskningsfrågorna kunde planeringen börja.

I planeringsfasen bestäms undersökningens uppläggning, design och strategi. Arbets- och tidsplanen planeras också i denna fas. Här ligger vikten också på datainsamlingen för att beskriva företeelser som redan existerar. Datainsamlingsmetoderna kan vara bl.a. enkäter, intervjuer, dagböcker eller observationer. Videomaterial eller inspelningar kan också användas för senare analys.

Undersökningsgruppen måste väljas noga och man måste fundera på vilken grupp som ger mest relevant information. Planeringsfasen handlar till stor grad om att väga mellan ambition och det som är praktiskt möjligt. Det kan finnas en risk att man väljer en för stor datainsamlingsmetod som sedan kräver alldeles för mycket resurser att bearbeta. (Carlström & Carlström Hagman 2012 s. 121)

I planeringsfasen blev det klart att arbetets metod skulle vara kvalitativ och att det skulle ske genom intervju och observation. Här gick jag igenom alla olika möjligheter och valde hur arbetet skulle begränsas. Det fanns mycket att ta med men till slut blev det klart vad som jag skulle fokusera på. Jag valde att se hur pedagogerna bemöter barnen och hur genustänket kommer fram i verksamheten och kopplingen mellan den och fysisk aktivitet.

Genomförandefasen handlar om själva datainsamlingen, i detta fall på daghemmet. Om det är fråga om en fältundersökning sker t.ex. intervju eller/och observationer i denna fas. (Carlström & Carlström Hagman 2012 s. 121)

I denna fas skedde intervjun och observationerna. Tillsammans blev det två besök på daghemmet Kastanjen. Jag hade här även mycket kontakt med min handledare Sara Sundell från Folkhälsan. Hennes tankar och idéer var till stor nytta och presenterades redan tidigare i arbetet.

I sista fasen bearbetade jag mitt material och sammanställde dem. Här skedde även analys och tolkning av resultatet och slutsatser drogs. Viktiga delar som kommer upp i denna fas är: studiens tillförlitlighet, diskussion av utfallet samt möjliga konsekvenser. Jag dokumenterade arbetet enligt de krav som utbildningen ställer. (Carlström & Carlström Hagman 2012 s. 121-122)

6.2 Kvalitativ forskning

Kvalitativt inriktade forskningar präglas av ett *inifrån-perspektiv* som kännetecknas av närhet och inlevelse. Med denna metod försöker man tolka och förstå hur individer upplever verkligheten, d.v.s. subjektiva upplevelser. (Carlström & Carlström Hagman 2012 s. 126)

Typiska frågor inom denna metod är: ”*Vad betyder detta?*” och ”*Hur skall vi förstå det här?*” (Carlström & Carlström Hagman 2012 s. 132). Den kvalitativa metoden är subjektiv eftersom den sociala världen är alltför svår att skjuta in i variabler och andra mätinstrument. Forskaren fungerar själv som ett redskap vars uppgift är att dokumentera, tolka och beskriva. (Carlström & Carlström Hagman 2012 s. 128-129)

Datainsamlingen sker ofta via intervjuer, observation eller dagböcker. I dessa finns en stor öppenhet med tanke på att man inte vet vad som kommer att ske. Intervjufrågorna är exempelvis alltså inte alltid helt fastslagna utan kan förändras under processens gång. Observationen är inte heller alltid på förhand planerad och det är inte alltid helt klart vad forskaren tänker observera. Då man forskar kvalitativt är tyngdpunkten inte så mycket på olika teorier. Syftet är att lära känna världen genom andras ögon och inte genom teoretiska perspektiv som styr det hela åt ett visst håll. Kvalitativa undersökningar brukar i slutet ha stora mängder med text som sedan måste sammanfattas och struktureras genom bearbetning. (Carlström & Carlström Hagman 2012 s. 130-131)

6.2.1 Tillförlitlighet

Då det kommer till tillförlitlighet måste man komma ihåg att forskaren också är en del av den sociala världen och kan därför inte vara totalt neutral eller objektiv. Forskaren har liksom alla andra också egna vardagliga upplevelser och teoretiska kunskaper som påverkar hur hen ser på saker och ting. Forskarens förståelse av olika fenomen påverkar resultatet och den kritiska granskningen kring den. Då forskaren är medveten om detta kan hen försöka att söka vägar som leder till ett så trovärdigt och sannolikt resultat som möjligt. (Carlström & Carlström Hagman 2012 s. 130)

Närheten är det som förenar forskaren och det som studeras. Detta kan påverka positivt om närheten ökar chansen till en bättre tolkning och insikt. Detta kan däremot också påverka negativt för att forskaren ibland kan styra resultatet enligt sina egna tolkningar och värderingar. (Carlström & Carlström Hagman 2012 s. 131)

I en kvalitativ forskning får inte reliabilitet, validitet och generaliserbarhet samma betydelse som i kvantitativ forskning. Forskaren utgår istället från att allt måste bedömas från individers erfarenheter av verkligheten och olika perspektiv kring den. Fokus ligger på att verkligheten är socialt konstruerad. Med tanke på reliabiliteten är det helt möjligt att det uppkommer flera olika tolkningar av samma information. (Carlström & Carlström Hagman 2012 s. 137)

Gällande generalisering är det viktigt att forskaren lägger fram bevis och argumenterar kring hur mycket och på vilket sätt resultaten skall kunna generaliseras. Efter det är det läsarens uppgift att bedöma värdet i denna framställning. (Carlström & Carlström Hagman 2012 s. 139) Kvalitativa studier är ofta intressanta men kan inte generaliseras eftersom forskningen ofta endast grundar sig på några intervjuer eller observationer som är subjektiva. (Carlström & Carlström Hagman 2012 s. 133)

6.3 Observation och intervju

En *observation* kan beskrivas som en iakttagelse med ett uppställt mål. Man kan t.ex. samla in information om ett beteende eller hur en pedagog uppträder i ett klassrum. I praktiken sker detta så att en eller flera personer observerar något som händer och registrerar det som observerats. Det är alltså fråga om en datainsamlingsmetod där något studeras direkt. Den som observerar kan ha svårt med att observera allt som sker, därför kan det vara bra att före observationen sker begränsa vad som skall observeras. Man kan t.ex. begränsa genom att iaktta bara ett visst beteende, en viss händelse, fokusera på individ, fokusera på grupp eller genom att lägga fokus på en bestämd plats eller situation. (Carlström & Carlström Hagman 2013 s. 255)

En annan sak som måste bestämmas är om observationen skall vara öppen eller dold. Då en observation är öppen är alla som observeras medvetna om att de observeras medan de i en dold observation inte vet vem som observerar. Det kan t.ex. vara en gruppmedlem som gör det. (Carlström & Carlström Hagman 2013 s. 258)

Strukturerade observationer kan också kallas för systematiska observationer eftersom man då i förväg har bestämt vad man skall observera, hur man skall observera och när observationen skall ske. (Carlström & Carlström Hagman 2013 s. 261)

Omfattningen begränsas också ofta genom att bestämma en viss/vissa tidpunkter samt tidsomfattningen som observationen kommer ha. Observationsmetoden bestäms till slut utifrån dessa förutsättningar. (Carlström & Carlström Hagman 2013 s. 256)

Då man använder sig av *intervju* som metod innebär det att något studeras indirekt d.v.s. genom att någon annan beskriver sina upplevelser om något (Carlström & Carlström Hagman 2013 s. 255). Den här typen av datainsamlingsmetod kännetecknas av att undersökaren och den som undersöks diskuterar ett tema. Data som samlas in kan vara bl.a. ord, meningar och berättelser. Båda parterna diskuterar om något och den som undersöker dokumenterar allt genom att t.ex. spela in eller anteckna. Undersökaren analyserar till slut all data som samlats in. Den öppna intervjun lämpar sig bra då t.ex. relativt få enheter undersöks, när man är intresserad av vad människor säger eller då man är intresserad av hur människor tolkar och förstår något fenomen. (Jacobsen 2003 s. 92-93) Generellt kan man säga att en öppen intervju inte skall innehålla frågor med färdiga svarsalternativ. Den kvalitativa intervjun skall inte ändå vara totalt ostrukturerad. Ofta är det bra att göra en ”intervjuguide” som innehåller teman/frågor som skall tas upp under intervjun. (Jacobsen 2003 s. 96)

6.4 Processbeskrivning av observationerna och intervjun

I detta arbete användes både observation och intervju som metod. De observationer som gjordes var strukturerade och öppna observationer (se kapitel 6.3 Observation och intervju). Alla var alltså medvetna om att observationerna sker. Detta p.g.a. att det kändes som den bästa lösningen med tanke på att dolda observationer skulle ha krävt mycket mera byråkrati och resurser. Jag ville inte räkna olika saker såsom t.ex. Eidevald gjorde i sin forskning. Jag ville hellre beskriva det jag ser med ord.

Själva observationerna av daghemmets verksamhet skedde två gånger. Det var viktigt att fundera kring följande frågor: ”*Vad vill jag observera?*”, ”*Hur skall jag observera?* och ”*Hur skall jag kritiskt granska det jag sett?*” Genom att ställa dessa frågor följde jag kvalitativa forskningens krav (se kapitlet 6.3 Observation och intervju). Observationerna skedde givetvis på sådana dagar då barnen utövade fysisk aktivitet. Alla situationer observerades utom vilostunderna och utevistelsen.

Första observationen skedde både i en sporthall och i daghemmets egna utrymmen 22.3.2016. Då var även Sara Sundell från Folkhälsan med. Andra observationen skedde under en hel dag i daghemmets utrymmen 18.4.2016. För att få en allmän helhetsbild av hur pedagogerna bemöter barnen bestämde jag mig för att observera på många olika platser. Före första observationen var det viktigt att bestämma vad som skulle observeras. Barnen observerades inte direkt utan det var mera frågan om observation av pedagogerna och deras handlande. Fysisk aktivitet, genustänk och kopplingen av dessa två element observerades mest. I arbetets observationsupplägg kan man mer detaljerat se de komponenter som observerades (se bilaga 2 Observationsupplägg).

Då det kom till intervjun var det viktigt att fundera kring följande frågor: ”Hur skall jag intervjua?” ”Hur analyserar jag resultatet?” och ”Hur skall jag kritiskt granska svaren och resultaten?” Genom att ställa dessa frågor följde jag den kvalitativa forskningens krav (se kapitlet 6.3 Observation och intervju). Då det i detta fall endast var fråga om en intervju kan man såklart inte generalisera resultatet på något sätt. Intervjun kunde ändå ge en bra bild av hur föreståndaren ser på jämställdhet och hur den fysiska aktivitetsdelen enligt henne har implementerats på daghemmet.

Intervjun som gjordes i detta arbete var en öppen intervju (se kapitel 6.3 Observation och intervju) där det inte fanns olika svarsalternativ. Jag planerade frågorna så att de på bästa möjliga sätt skulle ge svar på arbetets syfte och forskningsfrågor (se bilaga 5 Intervjufrågorna och svaren). Intervjun skedde med föreståndaren 18.4.2016 och den innehöll 17 frågor. Frågorna handlade mest om det nya konceptet med fysisk aktivitet. Frågorna valdes genom att noga fundera och reflektera över vad som vore intressant att veta för att på bästa möjliga sätt få svar på mina forskningsfrågor. Orsaken till att jag bestämde att intervjua daghemmets föreståndare var för att hon med hög sannolikhet skulle ha en bra helhetsbild av verksamheten.

Eftersom kvalitativa studier inte oftast kan generaliseras så kommer jag inte heller att göra det i detta arbete. Denna forskning har bara grundat sig på en intervju och några observationer som är subjektiva.

7 ETISKA ÖVERVÄGANDEN

Då det kom till etiken gick nedannämnda punkter noga igenom:

- Daghemmet och intervjun skulle hållas anonymt om de så vill
- Intervjufrågorna skulle hållas etiska

- Forskningslov ansöktes från Folkhälsan Valfärd
- Barnens och pedagogernas identitet skulle inte äventyras
- Barnens föräldrar informerades med ett brev om att ett examensarbete kommer att utföras. Information om vad som kommer att hända gavs till föräldrarna samt daghemmets personal (se bilaga 3 Följebrev till föräldrarna)
- Mina egna antaganden och fördomar om hur det skulle se ut på daghemmet skulle inte få påverka mina observationer

Eftersom lov getts från daghemmets sida är varken daghemmet eller personerna som intervjuats anonyma. Alla som medverkat har gett tillåtelse att namnen publiceras.

8 RESULTAT

8.1 Daghemmets vardag ur ett genusperspektiv

Då man ser på hur det allmänna genustänket levde i daghemmets vardag var det var fint att se att alla t.ex. gick blandat tillsammans (de var inte indelade i flicka-pojke) när de skulle flytta sig från en plats till en annan. Även då de bytte om kläder satt de blandat och alla klädde på sig själva. Pedagogerna hjälpte inte till automatiskt utan de som behövde hjälp kom själv fram till pedagogen och då fick barnet hjälp. Pedagogerna var positionerade jämnt runt alla och alla var uppmärksammade och fick hjälp vid behov. I Eidevalds forskning fick pojkar mera hjälp än flickorna. Här kunde det inte märkas någon skillnad. (Eidevald 2009 s. 131)

Under mina observationer kunde jag se att ingen blev mobbad eller utfryst i gruppen. Ibland lekte pojkar tillsammans och ibland flickor tillsammans och emellanåt var de helt blandat. Eftersom det ofta är vanligt att flickor hålls i grupp och pojkar gör mera saker individuellt så var det spännande att se att det var tvärtom här. Emellanåt kunde pojkarna hålla ihop medan flickorna gjorde saker individuellt. Det visar att det inte fanns en stark grupptillhörighet om att flickor måste leka med flickor utan det var helt upp till barnet själv att bestämma.

Då det kom till språket tilltalade pedagogerna alltid barnen med deras namn. De använde inte alls benämningarna *flickor* och *pojkar* för att ge grupptillhörighet. Exempelvis då fyra pojkar sprang åt ett håll kallade pedagogen dem vid namn. Hon sade alltså de fyra namnen istället för ordet ”pojkar”. Man kunde genast märka att pedagogerna inte använde negativa kommentarer såsom:

”inte sådär, man får inte, nej” osv. Istället använde de positiva ord. Stämningen blev automatiskt bra då inga negativa ord fanns i luften. En pedagog använde ordet: *”skickligt!”* till en flicka och *”fint!”* till en pojke.

Ofta brukar man använda dem orden tvärtom, men här talade man med lika ord till alla barn. Det kunde inte märkas några traditionellt *”flickigare”* ord till flickor och vice versa. Denna språkanvändning kan kopplas ihop med Eidevald och hur han beskriver att genuspedagoger kommunicerar med barn. (Eidevald 2011 s. 36-38)

Lösningen av olika konflikter fungerade även bra på daghemmet. Då någon t.ex. föll eller började gråta kom pedagogen inte genast för att trösta och säga saker såsom: *”oj, skadade du dig?”* eller *”är allt okej?”* Ibland kan ett barn lära sig att genom att bli och ligga efter att man fallit så får man uppmärksamhet och genom att gråta syns man. Här kunde man tydligt se att barnen på detta daghem lärt sig att man inte behöver få uppmärksamhet genom att gråta eller skrika. Här får alla barn lika mycket uppmärksamhet, även de tysta och blyga. Alla var sedda. Situationer där ett barn skadade sig på riktigt uppmärksammades nog av pedagogen men onödiga gnäll fick barnen inte uppmärksamhet för. Detta ledde till att ljudnivån också var lägre. Det var inget kaos eftersom ingen skrek och härjade något onödigt. Pedagogerna var hela tiden lugna och talade lugnt och harmoniskt. Då frågan om tillit kom upp i intervjun svarade föreståndaren: *”Man skall ge frihet med ansvar. Det är att tänka jämställt. Vuxna har sista ansvaret men tillit är viktigt.”*

Själva daghemmets uppbyggnad såg fin ut och det var allmänt en mysig stämning. Vissa pojkars bilder var i röda ramar och vissa flickors bilder i blåa ramar. Vissa barn hade vita ramar runt sin bild. Man kunde alltså inte tydligt se traditionella flick- och pojkfärger utan det fanns mest neutrala färger som passade alla. Färgerna på barnens kläder var också något som man kunde lägga märke till: vissa flickor bar blått och vissa pojkar rött och rosa. Det var en bra sak gällande jämställdhet. Här kunde man snabbt konstatera att i alla fall vissa av barnens föräldrar också agerar enligt genustänk. De är ju trots allt föräldrarna som klär barnen i den åldern ännu. På daghemmet fanns inga dockvrån eller kuddkrigsvrån utan alla rum passade alla. Man ledde alltså inte barnet med inredningen för att visa att vissa ställen passar mera för flickor eller vice versa. Alla använde även samma toaletter. Det fanns inga flick- och pojkoletter skilt.

En viktig fråga i intervjun handlade om leksaker. Föreståndaren kommenterade såhär: *”Det här är en väldigt viktig sak. Barbie-dockorna heter ”familjedockorna”. Barbiedockorna blandas t.ex. in i tågbanan. Inredningen är så blandad som möjligt. Det är huller om buller, inga skilda flick- och pojk utrymmen. Vi gör detta medvetet. Vi har inte tagit bort några leksaker, bara blandat om. Vi*

har börjat från "scratch". Först tänkte jag att pojkarna skall bära rosa och flickorna skall hoppa på bordet. Då jag t.ex. köpte piratskepp till daghemmet så tänkte jag att "nu måste jag köpa något till flickorna också" men sen förstod jag vad det egentligen handlar om. Nya leksaker presenteras till alla och alla ges samma möjlighet att leka med dem." Detta kan kopplas ihop med Eidevalds konkreta strategier man kan använda sig av då man arbetar med jämställdhet på daghem. (Eidevald 2011 s. 30)

Då frågan om bemötandet ställdes för pedagogerna sade en att: "detta tänk är väldigt naturligt för oss, för oss är alla barn, inte bara flickor och pojkar". En av pedagogerna fortsatte med att berätta att hemma hos dem har de alltid haft bilbanor och alla barnen har lekt med alla leksaker trots att det funnits många flickebarn i familjen. Då det skulle städas undan så städade alla sina egna saker och det skedde problemfritt.

Det som var väldigt bra på detta daghem var att daghemmet hade en manlig köksa. Det är precis det barnen ibland behöver se, att de traditionella könsrollerna och normerna lite bryts och ifrågasätts. Då barnen skulle äta kunde man se att alla bord var blandade. Barnen satt inte flicka-pojke eller samma kön bredvid samma kön utan det var helt blandat. Pedagogerna hade valt att sätta barnen blandat och det fanns namnplappar så alla visste var de skulle sitta. Här kan man se att de inte försökte skilja på könen aktivt som de t.ex. gjorde i ett av daghemmen Eidevald observerade (Eidevald 2009 s. 2).

Av dessa resultat kan man dra slutsatsen att det allmänna genustänket lever i alla delar i daghemmets vardag och att det verkligen syntes utåt för en utomstående. Enligt mig arbetade personalen enligt tänket "En fortsatt överskridande läsning" som togs upp tidigare (se kapitel 4.5 Problematisering av kön). Tänket där man inte skall ha olika förväntningar på personen p.g.a. det yttre könet utan man skall låta personen själv utvecklas utifrån sina egna specifika förutsättningar (Eidevald 2009 s. 87).

8.2 Kopplingen mellan fysisk aktivitet och jämställdhet på daghemmet

Här analyseras och beskrivs kopplingen mellan fysisk aktivitet och jämställdhet på daghemmet Kastanjen. Under intervjun då jag frågade föreståndaren Paula Forsblom-Sinisalo hur fysisk aktivitet och jämställdhet hör ihop på daghemmet svarade hon såhär: "Båda är viktiga och skall

kopplas ihop på bästa möjliga sätt.” Jag frågade också föreståndaren hur mycket mer fysisk aktivitet daghemmet försökt få in under denna certifieringsprocess.

Svaret var följande: *”Gymnastik, skrinning och sådant har vi alltid haft förr men nu har vi haft mera fokus på tänket. Vi har lyft fram det hela med personalen, föräldrarna, fråga deras önskningsar och tankar kring fysisk aktivitet. Personligen använder jag mera nu vårt material som finns till förfogande. Jag är mera observant nu. En gång i veckan tar vi t.ex. inte fram leksaker utan ger bollar som uppmuntrar till fysiskt aktivitet.”*

En fråga var om föreståndaren märkt skillnader i barnens möjligheter att utöva fysisk aktivitet före och efter denna certifieringsprocess. Svaret blev: *”Vi pedagoger är mera observanta på detta och uppmuntrar alla att prova på allt. Barnen kommer ofta gärna med och är positiva.”*

Under intervjun kom det en fråga kring sportgrenar fram och föreståndaren svarade såhär: *”Vi har mera lekar men vi spelar bl.a. innebandy och fotboll. Jag skulle säga att vissa flickor nog är jätteivriga med dessa grenar. Jag brukar försöka uppmuntra barnen att prova på allt. Såklart det finns en viss uppdelning t.ex. då en boll kastas in i en grupp. Vissa grenar tar vi upp i gympan så att alla får prova på allt.”*

Kring observationerna kan jag allmänt säga att alla rörde på sig lika mycket. Det syntes inga skillnader mellan könen. Om ett barn var lite blygare och tystare så fick hen uppmuntran på ett bra sätt. Pedagogerna uppmuntrade alla till rörelse genom ett tryggt bemötande. Könet spelade alltså ingen roll här utan alla blev inkluderade i leken. Då barnen t.ex. hoppade hage sprang de turvis och pedagogen klappade efter varje prestation, oavsett om hagen hölls att stå eller föll. Detta bidrog till en positiv stämning. Även om hagen föll var det inte ett misslyckande utan barnet fick lika stora applåder. Det kunde inte märkas några skillnader i om man var flicka eller pojke här. Alla rörde på sig på samma villkor och behandlades lika. Detta arbetssätt kan också kopplas samman med Eidevalds *”En fortsatt överskridande läsning”* tänk där man anser att könen varken är lika eller olika utan att alla skall erbjudas samma möjligheter (Eidevald 2009 s. 87).

Pedagogerna bedömde inte prestationer och talade inte med en negativ ton eller super positiv om någon lyckades med något. Istället för att säga *”superbra, jättefint!”* då ett barn kastade en boll igenom en ring så sade pedagogen bara *”genom!”*. Det var då lättare för de barn som inte fick bollen igenom att ta sitt *”misslyckande”*. Istället för att skrika *”spring inte”* så konstaterade en pedagog att *”här går vi”*. Det var ett fint sätt att kommunicera enligt mig. Det hördes inte heller några nervösa

skrik (vilka är normala då man arbetar med barn) utan pedagogerna talade lugnt och med en vanlig ton.

Då man var på daghemmet kunde man även genast lägga märke till hur barnen var klädda. Alla hade sådana kläder som de kunde röra sig i. Under innegymnastiken lyfte pedagogen fram att *"alla sätt är rätt"*. Alla sätt att t.ex. hoppa eller kliva är rätt. Bara alla har roligt. Det budskapet var fint och det var utmärkt att lyfta fram just det när det gäller fysisk aktivitet. Rörelse var i fokus, inte själva prestationen. Det var enligt mig ett motiverande sätt att arbeta med barn.

Jag observerade även en sångstund där pedagogen hela tiden var med och sjöng och dansade. Pedagogen utstrålade positiv energi åt alla barn och var med och lekte. Det gjorde att stämningen blev positiv och uppmuntrande för barnen att delta. Då en konflikt uppstod, vilket var väldigt sällan, var pedagogen lugn och bemötte barnen vänligt. Exempelvis då två pojkar hoppade på varandra sade pedagogen att *"det där gör ont"* istället för att säga eller skrika *"nej, sådär får man inte göra, sluta!"*

Då barnen under innegymnastiken fick dansa loss kunde man lägga märke till att det inte fanns någon skillnad på dans stilen mellan de olika könen. Pojkarna *"vickade"* också på rumpan och flickorna dansade mera *"häftigt"*. Alla var fria individer och könet tog inte bort eller hindrade inte dem för att röra sig så som de ville. Under avslappningen fick barnen ligga ner och lyssna på en lugnande låt, en låt som påminde mycket om mindfulness. De *"vilade vid havet"* och varvade ner. Barnen kunde ligga stilla utan att härja och resa sig upp. Alla var lugna och lyssnade noggrant på instruktionerna. Det visade att även denna bit fungerade på daghemmet.

Mer detaljerad information om observationerna finns i slutet på arbetet (se bilaga 4 Observationsresultaten i detalj). Genom dessa resultat kan man dra slutsatsen att den fysiska aktiviteten implementerats fint på daghemmet och att kopplingen mellan genustänk och fysisk aktivitet råder hela tiden. Det kunde man verkligen se klart som utomstående.

9 DISKUSSION

9.1 Resultat-diskussion

Genom observationerna jag gjorde fick jag reda på hur daghemmet kopplar ihop fysisk aktivitet och jämställdhet samt hur det allmänna genustänket lever i daghemmets vardag. I intervjun kom det fram att det nya konceptet med fysisk aktivitet implementerats bra och att genustänket lever fint inne i daghemmets vardag. I slutet på arbetet finns bilagan till alla intervjufrågor och svaren. (se bilaga 4 Intervjufrågorna och svaren).

Det som var positivt var att tankarna jag hade före jag besökte daghemmet kring hur det skulle se ut stämde överens med hur det i verkligheten såg ut. (Sundell 2012 – Ett jämställt dagis - projektet)

Det visade sig att daghemspersonalen faktiskt behandlar de båda könen lika och att hela daghemmets präglades av ett genustänk. Det var allt från beteende och bemötande till hur det såg ut på daghemmet. Allt från hur det var inrett, vilka färger som använts, vilka leksaker och böcker som fanns etc. Man kunde se att de jobbar med jämställdhet såsom t.ex. Eidevald beskriver (Eidevald 2011 s. 30). Jag kunde inte hitta en enda sak eller komponent där genustänket skulle läcka eller vara svagt. Det är så fint att kunna presentera ett resultat som faktiskt visade sig vara sådant som man kunde ana före man observerat det hela.

Om vi går vidare med att analysera observationsresultaten så kunde man tydligt se att det fanns en god tillit till barnen från pedagogernas sida. Detta kom fram t.ex. då pedagogerna lät alla redskap tas fram och barnen fick i princip göra vad som helst i vissa situationer. Pedagogerna hade säkert en inställning om att *"inget kommer att hända"* och med den inställningen kunde barnen också leka lugnt utan att det blev kaos. Om pedagogerna skulle ha börjat med att hålla ett tal om vad *"som inte får göras eller röras"* skulle det ha kunnat bli kaos. Pedagogerna gav alltså ansvar åt barnen och litade på dem. Det visade sig vara ett väldigt fungerande arbetssätt.

Då det kom till regler och beteende kunde man se ingen saboterade andras lekar. Det var en lugn och fin stämning. *"Så här skall det ju se ut"* tänkte man nästan hela tiden under hela observationen. Under observationen kändes det som om det varit färre barn på plats än vad det egentligen var. Detta p.g.a. att man är van med ljud och skrik i en större barngrupp. Alla barnen lekte nästan med alla redskap och turades om. Alla rörde på sig lika mycket och på samma villkor. Könet spelade ingen roll här. Man kunde alltså tydligt märka att ljudnivån är lägre på daghem med genustänk

eftersom barnen lär sig att man genom skrik och gråt inte får mer uppmärksamhet än om man är tystare. Detta daghem hade lugnare barn än något annat daghem jag varit på under min livstid.

Eftersom barnen får dessa möjligheter på daghemmet så kanske det påverkar deras val beträffande fritidssysselsättningar. Allt detta kan säkert leda till att det skulle kunna ske en förändring i de traditionella fritidssysselsättningarna. Pojkarna behöver inte nödvändigtvis spela t.ex. fotboll och flickorna utöva gymnastik.

Intervjuresultatet stämde bra ihop med observationsresultaten. Jag tycker att intervjusvaren ganska bra beskriver hur det ser ut på daghemmet Kastanjen samt hur de arbetar där. Intervjun lyckades bra och alla frågor fick ett svar. Det var fint att få diskutera med någon av personalen lite närmare.

Paula konstaterade *”att arbeta med genustänk är en evig process, man blir aldrig färdig.”* Den meningen är viktig för att kunna förstå vad allt med genustänk egentligen innebär. Ett arbete/tänk som man medvetet behöver arbeta med och tänka på men som ger fina resultat då det verkligen fungerar. Det finns mycket positivt som detta tänk för med sig.

9.2 Metoddiskussion

Till metoderna hörde observation och intervju och i denna del diskuteras metoden jag valt. Före observationerna var det viktigt att komma ihåg att det som är medvetet går att ändra på medan det som är omedvetet är svårare att ändra på. Så även fast det finns observatörer på plats kommer de omedvetna sakerna och beteendet att synas på de som observeras. Observatörernas närvaro kan såklart påverka på de medvetna bitarna och beteendet.

Jag valde att observera första gången tillsammans med Folkhälsans Sara Sundell som också är ”skaparen” till hela konceptet med jämställdhet som råder på daghemmet Kastanjen. Jag bestämde att observera två gymnastiklektioner eftersom det troligen då skulle komma fram mest fysisk aktivitet och därmed skulle det kunna observeras hur pedagogerna gör det jämställt. Barnen observerades till en viss grad, men fokus var mest på pedagogernas bemötande, interaktion och fysiska rörelser. Jag tycker observationsupplägget fungerade fint eftersom jag under observationerna fick svar på alla dess delar. Varje komponent i upplägget stödde mina forskningsfrågor. Utifrån källorna jag läste fick jag information om hur jag på bästa möjliga sätt skulle konstruera upplägget. Enligt mig lyckades jag även bra med själva observationerna. Allt gick smidigt och jag hann i princip skriva ner allt det jag såg. Meningen var först att videofilma

observationerna men det skulle ha krävt mer byråkrati. Avsaknaden av videofilmningen harmar mig inte eftersom resultaten blev bra ändå,

Intervjun var till för att få svar på båda forskningsfrågorna, alltså hur det allmänna genustänket lever i daghemmets vardag samt hur de kopplar ihop jämställdhet med fysisk aktivitet. Intervjun spelades in för bästa möjliga resultat och detaljerade svar. Det var lättare att ställa följdfrågor då man inte behövde anteckna hela tiden utan kunde lyssna. Det medförde även att jag kunde vara mera närvarande under själva intervjun. Intervjufrågorna skickades till föreståndaren på förhand så att hon kunde fundera kring dem före själva intervjun.

Då man ser närmare på situationerna som observerades så innehöll de till en stor del alla komponenter som hör till ett daghems vardag. De enda situationerna som inte observerades var vilostunderna och utevistelsen. Det skulle kanske ha varit bra att även analysera dessa två men jag tyckte inte det behövdes mera efter att de två observationerna utförts.

Då man läser detta arbete kan det klart se ut som om det redan från början funnits en tro om att daghemmet arbetar bra med jämställdhet och det stämmer. Om dessa fördomar påverkade observationen och intervjun är svaret nej. Även fast det fanns tidigare information och förkunskap om daghemmets arbetssätt så observerades allt såsom det skulle ha varit vilket daghem som helst. Som observatör lyckades jag enligt mig bra med att hålla mina antaganden och fördomar utanför. (Sundell 2012 - Ett jämställt dagis- projektet)

Då man observerar ett daghem som redan är s.k. *professionell* på jämställdhet kan det vara svårt att se *fel* som görs. Det skulle såklart ha varit väldigt intressant om det skulle ha funnits tid och resurser att observera två olika daghem (ett med genustänk och ett utan genustänk) och sedan jämföra resultaten med varandra. Daghemmet Kastanjen har redan arbetat med jämställdhet sedan år 2009. Därför utgick jag ifrån att de kan sin sak och att vardagen där ser annorlunda ut i jämförelse med ett s.k. *vanligt daghem*. Tanken var ändå att observationerna skulle ske utan att anta att allt fungerar. Här hade jag ändå Christian Eidevalds forskning i bakfickan och antog att det kunde ha sett mycket mindre jämställt ut på ett daghem som inte arbetar med dessa frågor (Eidevald 2009).

Man kan fråga sig om två tillfällen var tillräckligt för att kunna dra dessa slutsatser. Enligt mig var två tillfällen tillräckligt eftersom jag under dem fick svar på mina båda forskningsfrågor. Om jag efter de två observationerna inte skulle ha fått tillräckligt med information skulle jag ha observerat en tredje gång.

Om personalen betedde sig annorlunda p.g.a. att jag fanns på plats har det såklart påverkat resultaten, men eftersom detta beteende ofta är omedvetet, så kan det vara svårt att bete sig annorlunda trots att man vet att någon observerar. Därför litar jag starkt på att oavsett om jag funnits på plats eller inte så skulle situationerna ha sett helt likadana ut.

Det skulle även ha varit intressant att se något bollspel eller någon gren där det brukar förekomma orättvisa mellan de två könen. I diskussionen med Sara Sundell från Folkhälsan kom det tidigare i arbetet redan fram att dessa orättvisor brukar förekomma (se kapitel 4.11 Konkretisering av hur det kan se ut om genustänk saknas). Nu var det mera neutrala lekar som jag såg dem utföra. Dock är barn ännu i åldern 3-5 så små att de inte håller på med typiska sportgrenar ännu. Det är mera leken som leder till olika form av rörelse. Lekar och spel bidrar till ökad motion och fysisk aktivitet.

Då man funderar kring intervjun som gjordes med föreståndaren Paula Forsblom-Sinisalo kan man fråga sig om det var tillräckligt med endast en intervju eller om man borde ha intervjuat flera personer från personalen. Jag ansåg ändå att en intervju räcker eftersom den var ganska omfattande och lång och innehöll frågor om hela verksamheten och kopplingen av genustänk och fysisk aktivitet. Så gjordes ju ännu en form av intervju som nog mera kunde kallas för en diskussion med Sara Sundell på Folkhälsan. Den diskussionen var till en stor nytta före mina observationer. Det var givande att få höra tankar från en person som observerat mycket och arbetat med dessa frågor länge.

Eftersom reliabilitet och validitet inte får samma betydelse i en kvalitativ forskning som i kvantitativ forskning kan jag inte med säkerhet säga om mina resultat är valida till 100 %. Resultaten har bedömts från mina egna erfarenheter av verkligheten och jag beskriver hur jag sett det hela. Med tanke på reliabiliteten är det möjligt att det skulle ha kunnat uppkomma annorlunda tolkningar om någon annan skulle ha observerat. (Carlström & Carlström Hagman 2012 s. 137)

Av de metoder som valts blev det inte ett resultat som kan generaliseras eftersom observation endast skedde under två dagar och endast en person intervjuades. Dessa metoder var mera till för att evaluera daghemmets verksamhetsplan och se om den fungerar i praktiken.

9.3 Slutord

Jag har själv dragit eftermiddagsklubb i 4 år för lågstadiebarn och kan säga att jag sett många orättvisor inom sportgrenar. Man antar ofta att flickor är stillsamma och rör sig mindre än pojkar fast det inte alls behöver vara så.

En sak som jag lagt märke till är att flickorna ofta bär spända kläder medan pojkarna bär lösare och ledigare kläder. För flickor minskar alltså kläderna ibland möjligheten till rörelse. Samma gäller färgen på kläderna. Ljusröda kläder blir ju lättare smutsiga medan mörkblåa kläder tål mera smuts. Dessutom är flickornas kläder ofta gjorda av tunnare och finare material medan pojkarnas byxor brukar ha förstärkning vid knäna. Dessa är små detaljer men betyder verkligen mycket i vardagen. För att ännu till slut hänvisa till Sara Sundells ord kring kläder så var det en fint när hon sade: *”Föräldrar kunde mera tänka i dessa banor ”ju smutsigare desto bättre” eftersom smuts ofta betyder mycket rörelse”*. (Se kapitel 4.10 Fysisk aktivitet kopplat till genus)

Hälsopromotion har alltid varit ett intressant område för mig och via detta arbete fick jag erfarenhet av ett hälsofrämjande daghem. Daghem är en betydelsefull arena eftersom det är början till så mycket då barnen är små. Därmed kan barnen redan från tidig ålder få en jämställd omgivning med öppna och lika möjligheter för alla.

Jag hoppas att andra daghem kan dra nytta av dessa resultat samt att daghemmet fick en positiv bekräftelse om att personalen arbetar bra. Förhoppningsvis orkar de fortsätta med samma arbetssätt framöver. Den lugna och harmoniska stämning som rådde på daghemmet Kastanjen är något att sträva efter. Något väldigt fint och unikt!

Förslag till vidare forskning skulle vara att t.ex. observera ett daghem utan genustänk och jämföra dess resultat med mina resultat. Däröver kunde man även iaktta och räkna mera specifikt olika element som syns i ett daghems vardag såsom Christian Eidevald gjorde. Det skulle vara fint att t.ex. observera på ett daghem med genustänk och jämföra resultaten med Eidevalds resultat. (Eidevald 2009 s. 2)

Med dessa ord vill jag avsluta och tacka alla som medverkat i denna process. Jag hoppas att alla som läser detta arbete kan lära sig något nytt och tänka lite annorlunda kring könsnormer och på så vis föra detta tänk vidare.

KÄLLOR

Bonvin, Antoine. Barral, Jérôme. Kakebeeke, Tanja H. Kriemler, Susi. Longchamp, Anouk. Marques-Vidal, Pedro och Puder, Jardena J. 2012. *Weight status and gender-related differences in motor skills and in child care – based physical activity in young children*. 2012. BMC Pediatrics, 12:23, Tillgänglig: <http://bmcpediatr.biomedcentral.com/articles/10.1186/1471-2431-12-23> Hämtad 26.9.2016.

Carlström, Inge & Carlström Hagman, Lena-Pia. 2012, *Metodik för utvecklingsarbete och evaluering*, Studentlitteratur AB, 5: upplagan. 447 s.

Eidevald, Christian. 2016, *Det är skillnad på pojkar och flickor - eller?* Studentlitteratur.

Tillgänglig:

http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.227132!/Menu/article/attachment/skillnad_pojkar_flickor.pdf Hämtad 20.9.2016.

Eidevald, Christian. 2011, *Anna bråkar*, Liber AB, 1: upplagan. 222 s.

Eidevald, Christian. 2009, *Det finns inga tjejbestämmare – att förstå kön som position i förskolans vardagsrutiner och lek*, School of Education and Communication. Jönköping University.

Tillgänglig: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:158528/FULLTEXT01.pdf> Hämtad 4.8.2016.

Folkhälsan. 2015. *Daghem broschyr*. Tillgänglig:

http://www.folkhalsan.fi/PageFiles/70383/Folkh%C3%A4lsans%20h%C3%A4lsufr%C3%A4mjannde%20daghem_broschyr_webb.pdf Hämtad 18.11.2015.

Folkhälsan. 2015. *Hälsofrämjande daghem* Tillgänglig: <http://www.folkhalsan.fi/startside/Var-verksamhet/Barn--familj/Daghem/Halsoframjande-daghem/> Hämtad 18.11.2015.

Folkhälsan. 2016. *Vår verksamhet*. Tillgänglig: <http://www.folkhalsan.fi/startside/Var-verksamhet/> Hämtad 14.3.2016.

Folkhälsan. 2016, *Om oss*. Tillgänglig: <http://www.folkhalsan.fi/startside/Om-oss/> Hämtad 14.3.2016.

Folkhälsan. 2016, *De olika byggstenarna*. Tillgänglig:

http://www.folkhalsan.fi/PageFiles/50435/byggstenar_hfdagis.jpg Hämtad 19.9.2016.

- Folkhälsan. 2016, *Folkhälsan Välfärd är här*. Tillgänglig
<http://www.folkhalsan.fi/Web/Apps/News/NewsItem.aspx?id=9489&item=35855> Hämtad
9.10.2016.
- Folkhälsomyndigheten. 2016, *Vad är fysisk aktivitet?* och *Fysisk aktivitet och hälsa*, Tillgänglig:
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/far/inledning/fysisk-aktivitet-och-halsa/> och
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/far/inledning/vad-ar-fysisk-aktivitet/> Hämtade 26.8.2016.
- Hedlin, Maria. 2006, *Jämställdhet – en del av skolans värdegrund*, Liber AB förlag 1:a upplagan
125 s.
- Jacobsen, Dag Ingvar. 2003, *Förståelse, beskrivning och förklaring – Introduktion till
samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*, Studentlitteratur. Första upplagan.
316 s.
- Josefson, Helena 2005, *Genus – hur påverkar det dig?* Förlaget Natur och Kultur 1:a upplagan. 126
s.
- Lenz, Taguchi, Hillevi. Bodén, Linnea & Ohrlander, Kajsa. 2011, *En rosa pedagogik –
jämställdhetspedagogiska utmaningar*, Libers förlag, 1: upplagan. 212 s.
- Nuori Suomi ry. 2005, *Varhaiskasvatuksen
liikunnan suosituksset*, Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus oppaita 2005:17. Opetusministeriö.
Tillgänglig:[http://www.ukkinstituutti.fi/filebank/1721Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksset 2
005.pdf](http://www.ukkinstituutti.fi/filebank/1721Varhaiskasvatuksen_liikunnan_suosituksset_2005.pdf) Hämtad 22.5.2016.
- Social- och hälsovårdsministeriet, Finland. 2016, *Lagstiftning och Jämställdhet* Tillgänglig:
<http://stm.fi/sv/jamstalldhet/lagstiftning> Hämtad 20.9.2016.
- Sundell, Sara. 2015, *Hur det kan se ut då man inte arbetar med genustänk* [muntl.]. Diskussion.
18.11.2015.
- Sundell, Sara. 2012, *Ett jämställt dagis – Projekt rapport*, ADD, 31 s.
- Svaleryd, Kajsa. 2004, *Genuspedagogik*, Libers förlag. 1: upplagan. 143 s.
- Undervisnings- och kulturministeriet. 2016, *Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä – Varhaisvuosien
fyysisen aktiivisuuden suosituksset*. Tillgänglig:

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2016/liitteet/OKM21.pdf?lang=fi> Hämtad 3.10.2016.

Utbildningsstyrelsen. *VASU2017 – varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistaminen.*

Tillgänglig:

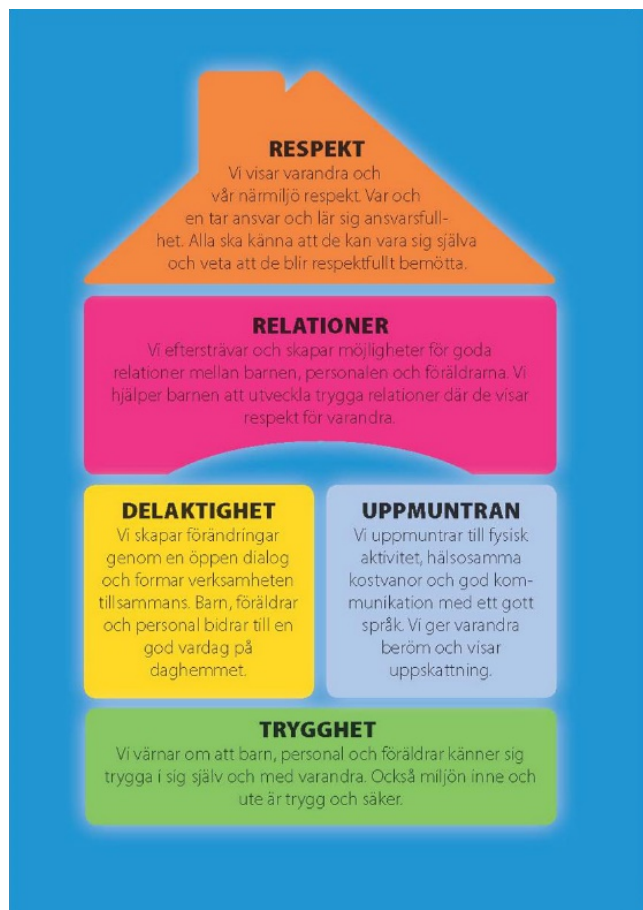
http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvat_us Hämtad 3.10.2016.

Utbildningsstyrelsen, 2016. *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016 LUONNOS*, Tillgänglig:

http://www.oph.fi/download/177856_Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016_LUONNOS.pdf Hämtad 3.10.2016.

BILAGOR

BILAGA 1 Folkhälsan: De olika byggstenarna

BILAGA 2 Observationsupplägg

Det som skulle observeras planerades på förhand. Jag valde att se närmare på följande faktorer.

1. Hur leker barnen?

Är det blandade grupper eller leker flickor med flickor bara och vice versa.

2. Hur ser det fysiskt ut på daghemmet?

Var kan barnen röra sig? Vilka lekar tar mera plats? Finns det dockor och actionfigurer? Får en del lekar bli mera fysiska då de kräver mer utrymme? Är det både flickor och pojkar med i dessa lekar? Finns de utrymmen som tydligt är flick- eller pojk utrymmen?

3. Språket

Hur talar pedagogerna? Säger de t.ex. ”*fint passat*” till en flicka och ”*snyggt mål*” till en pojke? Kan man se skillnader i bemötandet?

4. Hur löser de konflikter?

Hur gör de om något av barnen inte följer regler? Hur länge låter de barnen busa? Säger de t.ex. ”*pojkar sluta*” fast de finns lugna pojkar bredvid?

5. Hur går de till/från olika ställen? Hur är barnen positionerade?

Hur går de t.ex. till sporthallen? Hur grupperar pedagogerna barnen t.ex. i matsalen?

6. Variationen bland könen

Hur många flickor är på plats? Hur många pojkar finns på plats? Har de manliga anställda? Om så, vad är deras roll?

7. Kan man allmänt se jämställdhet på daghemmet?

8. Kan man se jämställdhet under de fysiska aktiviteterna?

BILAGA 3. Följebrev till föräldrarna

Hej!

Jag heter Jasmine Westerlund och studerar Idrott och hälsopromotion på Högskolan Arcada. Detta år gör jag mitt examensarbete och skall bli färdig senast till jul.

Beställaren för mitt examensarbete är Folkhälsan och ett av deras hälsofrämjande daghem; daghemmet Kastanjen i Åbo.

Examensarbetet kommer att vara ett funktionellt arbete som innehåller kvalitativa metoder såsom intervju och observation. Jag har fått daghemmets verksamhetsplan till mitt förfogande och har bekantat mig med den. Eftersom daghemmet nu håller på att implementera mer fysisk aktivitet i sin vardag skall den naturligtvis kopplas ihop med genustänk och jämställdhet. Det är mitt tema för examensarbetet och den preliminära rubriken är: ”*Förutsättningarna för genustänket och fysisk aktivitet på ett daghem.*” Mina forskningsfrågor är preliminärt följande:

1. Förverkligas daghemmets verksamhetsplan kring fysisk aktivitet och jämställdhet (hur)?
2. Hur lever det allmänna genustänket i verksamheten?

Vad kommer att hända?

Besök på daghemmet kommer ungefär att ske 2-4 gånger beroende på hur processen framskrider. Meningen är att observation av daghemmets verksamhet skall ske 2 gånger, helst då de utövar fysisk aktivitet. Barnen kommer inte att observeras direkt utan det blir mer observation av pedagogerna. Fysisk aktivitet, genustänk och kopplingen av dessa två element kommer att observeras. Föreståndaren kommer att intervjuas under en dag. Det kommer mest att handla om frågor kring det nya konceptet med fysisk aktivitet och det allmänna genustänket. Av dessa metoder som valts kommer det inte direkt att komma ett desto större resultat eftersom observation endast kommer att ske två dagar och endast en person intervjuas. Dessa metoder är mera till för att evaluera verksamhetsplanen och se om den fungerar i praktiken. Allt kommer att hållas anonymt och inga namn kommer att publiceras. Detta brev skickas till alla föräldrar och personalen på daghemmet. Om ni har frågor eller något annat som ni undrar kan man kontakta mig per telefon eller email. Nedan ser ni mina uppgifter.

Med vänlig hälsning, Jasmine Westerlund,

Jasmine.westerlund@arcada.fi Telefon: 050 321 2580

BILAGA 4 Observationsresultaten i detalj

Första observationen

Första observationen var under en gymnastiktimme i en sporthall och fortsatte några timmar efter det på daghemmet. På plats fanns 18 barn: 8 pojkar och 10 flickor. Alla var 3-5 åringar.

Barngruppen samt pedagogerna gick till hallen från daghemmet. Avståndet var över 3 km så det var redan en bra motion till början. När de kom till hallen såg jag alla barn och de hade på sig blåa västar. Här kunde de ha haft olika färger för flickor och pojkar men så var det inte. Alla gick blandat tillsammans och de var inte indelade i flicka-pojke. Även då de bytte om kläder satt de blandat.

Gymnastiktimmen började med en lek som hette ”*Kom hem alla mina barn*”. Alla barnen fick springa på olika sätt från ena ändan av området (stor mjuk matta) till den andra. Pedagogen frågade: *kom hem alla mina barn, på vilket sätt?* Sedan fick barnen skrika själv på vilket sätt men till slut valde pedagogen ett sätt: t.ex. krypandes, groda-gåendes, baklänges, springandes osv. Alla barn fick alltså skrika om de så ville, med lika villkor. Alla rörde på sig lika mycket. Det syntes inga skillnader mellan könen.

Lek nummer två var en lek som hette ”*Alla byter bo*”. Denna lek gick ut på att alla barn byter bo till olika koner. Sedan tar man bort konerna. Det barnet som blir utan kon får skrika: ”*alla ekorrar byter bo*”. Ibland sade pedagogen till den som blev utan kon: ”*skall vi ropa tillsammans?*” och ibland om det fanns en ledig kon så sade pedagogen till något barn ”*kolla där är en ledig kon*”. Man kunde tydligt se att det inte hade något med könet att göra utan det handlade mera om barnets personlighet. Om det var ett barn som var lite blygare och tystare så fick hen uppmuntran på ett bra sätt. Pedagogerna uppmuntrade alla till rörelse genom ett tryggt bemötande. Könet spelade alltså ingen roll här. Alla blev inkluderade i leken.

Till slut hade de fritid med alla redskap som fanns till förfogande. Fritiden blev intressant att kolla på eftersom det ofta brukar leda till ett kaos. Det fanns mycket redskap till förfogande, bl.a. bollar och stora dynor man kunde bygga kojor av. Då småbarn får göra exakt vad de vill är det inte lätt att hålla kontroll som ledare. Men det visade sig att här var det inte så. Alla barnen lekte tillsammans, de byggde kojor, hoppade hopprep, sparkade boll och hoppade häck. Alla gjorde lite av allt. Man kunde inte se skillnader hos de båda könen utan alla var individer och gjorde precis vad de ville. Ibland lekte pojkar tillsammans, ibland lekte flickor tillsammans och emellanåt var det helt blandat.

Eftersom det ofta är vanligt att flickor hålls i grupp och pojkar gör mera saker individuellt så var det spännande att se att här var det tvärtom. Emellanåt kunde pojkarna hålla ihop medan flickorna gjorde saker individuellt. Det visar att det inte fanns en stark grupptillhörighet där flickor måste leka med flickor utan det är helt upp till barnet själv att bestämma.

Under den fria leken sade en flicka under kojbyggningen högt att ”Vill någon hjälpa mig?” En pojke svarade ”Jag kan hjälpa dig” Flickan svarade: ”Vi kan bygga tillsammans!” ”Hjälp mig lite här (pojkenes namn), hurudan koja skall vi göra?” Samarbetet mellan dem fungerade fint.

Ibland byggde flickor och pojkar tillsammans en koja. Nästan alla barn som ville göra något individuellt fick hjälp i det, eller i alla fall uppmärksamhet om de så ville. De som lekte i grupp fick också uppmärksamhet. I ett skede sparkade två flickor boll tillsammans och en pojke hoppade hopprep. Sådär skall det se ut, tänkte man!

Då barnen hoppade hage sprang de turvis och pedagogen klappade efter varje prestation, oavsett om hagen höll eller föll. Detta ökade en positiv stämning. Även fast hagen föll var det inte ett misslyckande utan barnet fick lika stora applåder.

Då de skulle klä på sig så klädde alla på sig själva. Pedagogerna hjälpte inte till automatiskt utan de som behövde hjälp kom själv fram till pedagogen och då fick barnet hjälp. Pedagogerna var positionerade jämnt runt alla och alla blev uppmärksammade vid behov. Då de gick bort från hallen gick de i tre olika grupper med ett rep som de höll i. De var indelade i olika djur och de fick själva välja om de gick flicka-flicka eller pojke-pojke eller flicka-pojke. Det visade sig att det fanns av alla varianter. Så kön spelade återigen ingen roll här.

Då det kom till språket tilltalade pedagogerna alltid barnen med deras namn. De använde inte alls benämningarna *flickor* och *pojkar* för att ge grupptillhörighet. Exempelvis då fyra pojkar sprang åt ett håll kallade pedagogen dem vid namn. Hon sade alltså de fyra namnen istället för ordet *pojkar*. Man kunde även märka att pedagogerna inte använde negativa kommentarer såsom: ”*inte sådär, man får inte, nej*” osv. Istället använde de positiva ord. Stämningen blev automatiskt bra då inga negativa ord fanns i luften. En pedagog använde ordet: ”*skickligt!*” till en flicka och ”*fint*” till en pojke. Ofta brukar man använda dem orden tvärtom, men här talade man med lika ord till alla barn. Det kunde inte märkas några traditionellt *flickigare* ord till flickor och vice versa.

Pedagogerna bedömde inte prestationer och talade inte med en negativ ton eller super positiv om någon lyckades med något. Istället för att säga ”*superbra, jättefint*” då ett barn kastade en boll igenom en ring så sade pedagogen bara ”*genom!*” Det var då lättare för de barn som inte fick

igenom bollen att ta ”misslyckandet”. Istället för att skrika ”*spring inte*” så konstaterade en pedagog ”*här går vi*”. Det var ett fint sätt att kommunicera enligt mig. Det hördes inte heller några nervösa skrik (vilka är normala då man arbetar med barn) utan pedagogerna talade lugnt och med en vanlig ton.

Lösningen av olika konflikter fungerade även bra på daghemmet. Då någon t.ex. föll eller började gråta kom pedagogen inte genast för att trösta och säga saker såsom: ”*oj, skadade du dig?*” eller ”*är allt okej?*” Ibland kan ett barn lära sig att genom att bli och ligga efter att man fallit så får man uppmärksamhet och genom att gråta syns man. Här kunde man tydligt se att barnen på detta daghem lärt sig att man inte får mera uppmärksamhet genom att gråta eller skrika. Här får alla barn lika mycket uppmärksamhet, även de tysta och blyga. Alla är sedda. Situationer där ett barn skadat sig på riktigt uppmärksammades nog av pedagogen men onödiga gnäll fick barnen inte uppmärksamhet för. Detta ledde till att ljudnivån också var lägre. Det var inget kaos eftersom ingen skrek och härjade något onödigt. Pedagogerna var hela tiden lugna och talade lugnt och harmoniskt.

Själva daghemmets uppbyggnad såg fin ut och det var allmänt en mysig stämning. Vissa pojkars bilder var i röda ramar och vissa flickors bilder i blåa ramar. Vissa barn hade vita ramar runt sin bild. Man kunde alltså inte tydligt se traditionella flick- och pojkfärger utan det fanns mest neutrala färger som passade alla. Framför daghemmet fanns en liten gård och lite längre bort en större gård där de äldre barnen brukar ha sin utevistelse. Det fanns inga dockvrån eller kuddkrigsvrån utan alla rum passade alla. Man ledde alltså inte barnet med inredningen för att visa att det fanns vissa ställen som passar mera för flickor eller vice versa. Det fanns fem rum på daghemmet:

- ”Hem lek” rummet
- Lekrum/serveringsrum/matsal (2 st)
- Vilorum/ samlingsrum/gymnastik rum
- Toaletter som alla använde, det fanns inga flick- och pojктоaletter skilt

Det som var väldigt bra på detta daghem var att de hade en manlig köksa. Barnen behöver ibland se att de traditionella könsrollerna och normerna bryts och ifrågasätts. Då barnen började äta kunde man se att alla bord var blandade. De satt inte flicka-pojke eller endast samma kön bredvid samma kön utan det var helt blandat. Pedagogerna hade valt att sätta barnen blandat och det fanns namnlappar så alla visste var de skulle sitta.

Andra observationen

Jag bestämde mig att observera en hel dag på daghemmet för att hinna kolla mer noggrant på allt som händer under en dag. Den fysiska aktiviteten, matsituationerna, påklädningen och allmänna fria leken var i fokus.

De gympade i två olika grupper beroende på i vilken ordning som barnen anlände till daghemmet. Den andra gruppen observerades. De skulle ha en vårfest där de skulle uppträda och därför gick gympan mest ut på olika sånger och danser som de skulle öva till. Temat för vårfesten var ”Rörelse” och det var meningen att också inkludera föräldrarna i danserna. Alla skulle röra på sig tillsammans. Gruppen som observerades bestod av 4 flickor och 5 pojkar.

Före gymnastiken började lyssnade alla barn fint på instruktionerna i en ring. Man kunde genast lägga märke till hur barnen var klädda. Alla hade sådana kläder på så att man kunde röra sig. Färgerna var också något som man kunde lägga märke till: vissa flickor bar blått och vissa pojkar rött och rosa. Det var en bra sak då det gäller jämställdhet. Här kunde man snabbt konstatera att i alla fall vissa av barnens föräldrar också agerar enligt genustänk. De är ju trots allt föräldrarna som klär barnen i den åldern ännu. Pedagogen använde sig av Friskis och svettis CD för gymna i förskolan och hemma som hette ”Mini Röris 3”.

Före de satt igång lyfte pedagogen ännu fram att ”*alla sätt är rätt*”. Alla sätt att t.ex. hoppa eller kliva är rätt. Huvudsaken är att alla har roligt. Det budskapet var fint och det var super att lyfta fram just det när de kommer till fysisk aktivitet. Rörelse var i fokus, inte själva prestationen. Det är ett motiverande sätt att arbeta med barn.

Innegymnastiken började med en låt som hette ”*Springa-Springa*”. Detta var en dans där barnen skulle springa och hoppa runt. Pedagogen bemötte alla barn lika och inga grupperingar enligt kön existerade. Alltid då radion sade ”stop” skulle barnen stanna upp och lyssna på nästa instruktion. De gjorde mångsidiga rörelser: Springa, hoppa, viska, krypa, dansa och smyga osv. Då de t.ex. viskade så blev det blandat, flickor viskade till pojkar och tvärtom.

Nästa låt handlade om att göra rörelser individuellt. Alla tog plats runt omkring sig och började göra så som nästa låt uppmanade. Det var t.ex. att flyga som ett flygplan, rulla runt i cirklar, skaka axlarna, galoppera som en häst och stampa med hoven (foten) i golvet. Alla hade roligt och rörde på sig på samma villkor. Ingen blev utanför eller stod på sidan. Alla var med som ett litet team. Rörelserna var sådana som alla klarade av.

Som tredje låt fick barnen leka att de bollade en boll uppåt med händerna även om bollen inte fanns på riktigt. Sedan fick de igen göra olika saker: trumma med händerna och fötterna, gå baklänges och åla som ormar med händerna osv. Det var återigen rörelser för hela kroppen som passade alla.

Näst sista låten gick ut på att ”*Köra bil*”. De fick köra bil på stället med en stor ratt och emellanåt en liten ratt. De fick bl.a. göra stora svängningar och blinkar med fingrarna. Sedan fick de dansa loss. Här kunde man märka att det inte fanns någon skillnad på dans stilen mellan de olika könen. Pojkarna ”vickade” också på rumpan och flickorna dansade mera ”häftigt”. Alla var fria individer och könet hindrade dem inte från att röra på sig så som de själva ville.

Sista låten var ”*Hoppa på!*”. Detta var en bekant lek för alla och man såg att de blev ivriga då den skulle börja. Här sjöng barnen med och gjorde det som låten uppmanade dem att göra. Det var olika djur som gjorde olika saker, t.ex. Pudeln Pipsa som gjorde något, ekorren skuttade osv. Då refrängen började skulle alla hoppa på stället.

Till slut blev det avslappning i form av en vilosång och de fick ligga ner och lyssna på en lugnande låt. En låt som påminde mycket om mindfulness. De ”*vilade vid havet*” och varvade ner. Barnen kunde ligga stilla utan att härja eller resa sig. Alla var lugna och lyssnade noggrant på instruktionerna. De andades och vilade en stund. Det var en fin och lugn stämning.

Efter gymnastiken observerade jag även en sångstund som de hade. Barnen delades in i två grupper och de skulle sjunga. En av grupperna observerades. Denna gång skulle de sjunga och öva inför vårfesten. Gruppen som observerades bestod av 2 flickor och 6 pojkar. Nedan är vissa av de sånger/lekar som utfördes.

”*Hej Kompis*” – *sången*: De rörde på sig och dansade under sångens gång. Alla barnen deltog och sjöng. De skulle t.ex. klappa, stampa, bocka, niga och vinka till varandra.

”*Huvud, axlar, knä och tå*” – *sången*: Alla var med och ivriga trots att de hade haft en lång dag. Alla orkade bra.

”*Dagarna de går och går*” – *sången*: Alla fick vara en egen ”dag”, t.ex. måndag eller fredag och röra sig fritt tills det blev nästa dag som fick röra sig medan de andra stod i ring. Alla barn hade en egen ”dag” och ett eget ”bo”.

”Leka träd” – sången: Alla fick leka träd och skulle göra olika rörelser, t.ex. vara stora träd eller mindre träd. Alla deltog även här och sjöng tillsammans.

”Springstund” – sången: Denna var en av barnens favoriter. Barnen fick en ”springstund” då de fick springa på stället och springa runt. Inga konflikter uppstod trots det snabba tempot.

Nästan alla sånger hade någon slags dans eller rörelse. Så det blev rörelse och motion även där och barnen verkade gilla det.

Beträffande pedagogens allmänna bemötande mot barnen: Pedagogerna var hela tiden med och sjöng och dansade. Hen utstrålade positiv energi åt alla barn och var med och lekte. Det gjorde att stämningen blev positiv och uppmuntrande för alla barn att delta. Då en konflikt uppstod, vilket var väldigt sällan, var pedagogerna lugna och bemötte barnen vänligt. Exempelvis då två pojkar hoppade på varandra sade pedagogerna *”det där gör ont”* istället för att säga eller skrika *”nej, sådär får man inte göra, sluta!”*

Efter gympan blev det en annan konflikt där en flicka var ledsen för att hon inte fick leka med en leksak som en annan flicka hade. Pedagogerna sade lugnt att *”det harmer dig, det förstår jag, men kanske du kan leka med något annat så länge?”*. Sedan blev det lugnare igen. Det lugna och positiva sättet att kommunicera med barnen märktes väldigt tydligt på detta daghem.

Då frågan om bemötandet ställdes för pedagogerna sade en att: *”detta tänk är väldigt naturligt för oss, för oss är alla barn, inte bara flickor och pojkar”*. En av pedagogerna fortsatte med att berätta att hos dem hemma har de alltid haft bilbanor och alla barnen har lekt med alla leksaker trots att det funnits många flickebarn i familjen.

Då de lekte inne och hade fritid så lekte pojkarna med lego och flickorna gjorde annat i ”hem lek” rummet. Det var mest par uppdelning där två pojkar lekte tillsammans eller två flickor lekte tillsammans. Det kan ha varit en slump att det denna gång var så eftersom förra gången då innegymnastiken observerades så lekte alla blandat. På plats fanns inte heller så många flickor utan det var mera pojkar på daghemmet. Det kan också ha varit orsaken att det blev mera homogent. Det fanns ändå vissa undantag. Exempelvis satt en flicka och pojke först bredvid varandra på stolar och sedan bestämde de sig för att bygga en koja tillsammans. Då det skulle städas undan så städade alla sina egna saker och det skedde problemfritt.

BILAGA 5 Intervjufrågorna och svaren

Föreståndaren Paula Forsblom-Sinisalo intervjuades av mig under samma dag som andra observationen utfördes.

1. Vad säger ni om ert daghem, kallar ni det för "genusdaghem" eller något liknande?

Svar: "Vi kallar oss inte för det. Vi säger att: Vi jobbar för ett jämställt daghem och det är viktigt för oss."

2. Vilka frågor kring jämställdhet är viktiga enligt er?

Svar: "Allra viktigaste är bemötandet av barnet, att var och en är unik. Vi berömmar inte prestationerna utan barnet i sig. Vi undviker att klassificera och ger inte beröm åt barnet t.ex. för utseendet. Vi kan t.ex. då vi sitter och tecknar tala om teckningen med öppna frågor. Vi frågar inte att "har du haft roligt?" utan vi säger att "hur har du haft det?". Vi undviker frågor som kan besvaras ja eller nej. Svaren skall inte sättas i barnens mun."

3. Vad tycker föräldrarna om detta? Hurdan feedback har ni fått? Kommer det mycket positiv respons från föräldrarna?

Svar: "När vi startade projektet hade vi ett föräldramöte där allt presenterades. Närvarande var sådana som är specialister i kvinnovetenskap och genustänk. Överlag har responsen varit positiv. Vi har ett föräldramöte igen på våren för de nya barnens föräldrar så att de är informerade om allt. Då tar vi upp detta tema. Vissa föräldrar blir lite till sig och funderar kring detta, de har kanske inte tänkt på detta ämne. Vi lyfter därför starkt fram att det inte är barnen vi ändrar utan vårt bemötande av barnen. Vi ger möjligheter och mera utrymme för barnen. Vi ändrar inte t.ex. på "prinsessor"."

"Vi har inte upplevt negativ feedback från föräldrarna. Vi har sagt till föräldrarna att vi önskar att de jobbar med oss i detta, även där hemma som ett samarbete. De står inte "Genusdaghem" på dörren så vissa kanske inte vet om detta före deras barn anländer."

4. Finns de speciella utmaningar med jämställdhet och fysiskt aktivitet, t.ex. med språket?

Svar: "Nej. Då vi går någonstans och gympar eller går till simhallen så skiljer vi inte på dem. Alla byter om tillsammans och går på samma toalett. Det finns inga "flick- och pojktoaletter." Alla

tillhör en grupp med gemenskap. (I skolan blir det ju mer sen naturligt att kroppen blir ens egen och där skiljs de åt t.ex. i omklädningsrum)."

5. Vad koncentrerar ni er på för att uppnå jämställdhet?

Svar: "Hänvisar till punkt 2."

6. Är daghemmet Kastanjen ett jämställt daghem enligt dig?

Svar: "Vi jobbar för det säger vi. Gärna skulle jag svara "ja" men det är en evig process. Man blir aldrig helt färdig."

7. Hur mycket mer fysisk aktivitet har ni försökt få in?

Svar: "Gymnastik, skinning och sådant har vi alltid haft men nu har vi lagt mera fokus på tänket. Vi har lyft fram det hela med personalen, föräldrarna, frågat deras önskningar och tankar kring fysisk aktivitet. Personligen använder jag mera nu vårt material som finns till förfogande. Jag är mera observant nu. En gång i veckan tar vi t.ex. inte fram leksaker utan ger bollar som uppmuntrar till fysiskt aktivitet."

8. Hur hör fysisk aktivitet och jämställdhet ihop på ert daghem?

Svar: "Båda är viktiga och skall kopplas ihop på bästa möjliga sätt."

9. Vad tycker föräldrarna, hur inblandade/informerade/insatta är de i denna nya process?

Svar: "Hösten 2015 hade vi ett informationstillfälle. Föräldrar fick diskutera sinsemellan om detta tema."

10. Kommer vissa barn hit just p.g.a. att det är ett jämställt daghem?

Svar: "Ja, de finns sådana som vet att vi jobbar för jämställdhet men de flesta vet inte om det på förväg. Vi marknadsför oss inte som "genusdaghem"."

11. Har ni haft problem med att något barn inte har kunnat bete sig enligt ert tänkesätt? (Allt verkade nämligen så lugnt och harmoniskt och barnen verkade samarbeta i genustänket)

Svar: "Nej, väldigt sällan, men om det uppstår/uppstått problem är problemet hos pedagogerna, inte hos barnet. Mest kan det handla om att något barn t.ex. säger: "det här är en flickfärg eller det här är en pojkfärg." Vi försöker bemöta världen i deras verklighet. Vi frågar t.ex. "varför tycker du att det är en flickfärg?" Vi tar allt på barnens nivå och hittar inte på något. Exempelvis när vi

spelade ishockey lyfte vi fram att det går bra för kvinnliga laget i OS just då. Vi visade bilder på både kvinnolaget och manliga laget. Konkret och naturligt så att barnen förstår.”

12. Har ni dockor och action-figurer? Hur tänker ni kring leksaker?

Svar: ”Det här är en väldigt viktig sak. Barbie-dockorna heter ”familjedockorna”. Små enkla förändringar. Barbiedockorna blandas t.ex. in i tågbanan. Inredningen är så blandad som möjligt, huller om buller, inga skilda flick- och pojk utrymmen. Vi gör detta medvetet. Vi har inte tagit bort några leksaker, bara blandat om. Vi har börjat från ”scratch”. Först tänkte jag att pojkarna skall bära rosa och flickorna skall hoppa på bordet. Då jag t.ex. köpte piratskepp till daghemmet så tänkte jag att ”nu måste jag köpa något till flickorna också” men sedan förstod jag vad det egentligen handlar om. Nya leksaker presenteras för alla och alla ges samma möjlighet att leka med dem.”

13. Har barnen hobbyn på fritiden? Hurudana i så fall? Kan man se skillnad i kön där? Spelar pojkarna fotboll och utövar flickorna gymnastik eller är det mera blandat?

Svar: ”Jag vet inte precis allt. Fotbollsskolor har både flickor och pojkar deltagit i. Gymnastikgrupper har båda könen har varit med i. Några flickor dansar balett. Ett gäng flickor har gått på karate för flickor. Det är väldigt blandat. Hoppeligen kan vi uppmuntra och stöda detta tänk även till hemmen så att sportgrenarna blir öppna för barnen. Det är dock inte ett kriterium och ingen kollar upp hur föräldrarna är hemma mot barnen.”

14. Har du sett skillnader i barnens möjligheter att utöva fysisk aktivitet före och efter denna certifieringsprocess?

Svar: ”Vi pedagoger är mera observanta på detta och uppmuntrar alla att prova på allt. Barnen kommer ofta gärna med och är positiva.”

15. I sporthallen såg det ut som att utrymmet var samma för alla, oavsett kön, har det alltid varit så?

Svar: ”Där kan barnen visa för varandra och de är mera modiga. Det blir inte uppdelningar enligt kön.”

16. Brukar ni ha sportgrenar? Finns det skillnader där?

Svar: ”Mera lekar men vi spelar bl.a. innebandy och fotboll. Jag skulle säga att vissa flickor nog är jätteivriga med dessa grenar. Jag brukar försöka uppmuntra barnen att prova på allt. Såklart det

finns en viss uppdelning t.ex. då en boll kastas in i en grupp. Vissa grenar tar vi upp i gymnastiken så att alla får prova.”

17. Jag har lagt märke till att tillit är viktigt för er. Är det så?

Svar: ”Man skall ge frihet med ansvar. Det är att tänka jämställt. Vuxna har sista ansvaret men tillit är viktigt.”